

Helena Pulkkinen

Virtuaaliyhteisön tavoitteet ja toiminta - tapaus Feministinen Sarjakuvatoiminta Femskt

---

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaja (AMK)
Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Opinnäytetyö
16.5.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Helena Pulkkinen Virtuaaliyhteisön tavoitteet ja toiminta – Tapaus Feministinen sarjakuvatoiminta Femskt 38 sivua + 2 liitettä 16.5.2017
Tutkinto	Kulttuurituottaja (AMK)
Koulutusohjelma	Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaaja(t)	Lehtori Laura-Maija Hero
<p>Tämä opinnäytetyö on etnografinen tapaustutkimus, jonka avulla pyritään selvittämään virtuaaliyhteisön toimintaa, tavoitteita ja tulevaisuuden suuntaa yleisesti ja jäsenien kokemana. Työn tilaajana toimii Feministinen Sarjakuvatoiminta (Femskt), jonka toiminta ja organisointi tapahtuu osittain verkossa olevien alustojen kautta.</p> <p>Työn teoreettisen viitekehyksenä toimii virtuaaliyhteisöllisyys. Teoria luvussa tarkastellaan virtuaaliyhteisöä ja sen määritelmää perinteisten yhteisökäsityksien tukemana. Teoreettisen viitekehyksen avulla nostetaan esille virtuaaliyhteisön kannalta oleellisia malleja ja käsitteitä, joiden avulla virtuaaliyhteisön toimintaa voidaan ymmärtää ajassamme.</p> <p>Tutkimusmenetelminä käytetään osallistuvaa havainnointia, verkkokeskustelujen havainnointia sekä virtuaalista työpajaa. Menetelmiä käytetään toisiaan tukien luoden havainnointien sekä virtuaalityöpajan avulla toisiaan täydentävä kokonaisuus. Osallistuva havainnointi sekä verkkokeskustelujen havainnointi toteutetaan havainnoimalla Femsktin toimintaa ja sisäisessä Facebook-ryhmässä käytyjä keskusteluja. Virtuaalityöpaja toteutetaan verkossa Femsktin jäsenille. Sen avulla pyritään selvittämään toimijoiden omia käsityksiä toiminnasta ja sen tulevaisuudesta.</p> <p>Näiden menetelmien kautta kootaan yhteen toiminnan, tavoitteiden ja jäsenistön kokemien tulevaisuudensuuntien pääpiirteet virtuaaliyhteisön näkökulmasta, toiminnan mahdollisen kehittämisen tueksi. Työn tuloksia voidaan Femsktin lisäksi soveltaa muihinkin virtuaaliyhteisöihin ja virtuaaliyhteisöjen parissa työskenteleviin toimijoihin.</p> <p>Työn tuloksena tulee ilmi, että Femskt on osittain virtuaalinen yhteisö, joka toimii tiedonjakamiseen, organisoitumiseen ja vertaistukeen liittyvien tavoitteiden pohjalta matalahierarkisesti, osittain itseohjautuvasti ja epäorganisoidustikin. Yhteisössä keskustelee pieni aktiivinen joukko, ja keskusteluista seuraa tavoitteesta, kiinnostuksenkohteista ja some-alustan käytännöllisyydestä riippuen erilaisia asioita. Jäsenille Femskt on tärkeä kanava vaikuttaa yhteiskunnallisesti, saada vertaistukea ja olla osa heille tärkeitä arvoja edustavaa ja edistävää yhteisöä. Tuloksissa nousi esille, että yhteisön kehitystarpeet liittyvät toiminnan laajentamiseen ja selkiyttämiseen esimerkiksi verkostoitumisen, organisoitumisen ja yhteisön sisäisen työvoiman aktivoimisen avulla.</p>	
Avainsanat	virtuaaliyhteisö, yhteisö, sarjakuva

Author(s) Title Number of Pages Date	Helena Pulkkinen The objectives and actions of a virtual community -Case Femicomix Finland 38 pages + 2 appendices 16 May 2017
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Cultural Management
Specialisation option	-
Instructor(s)	Laura-Maija Hero, Lecturer
<p>This thesis is an ethnographic case study that seeks to find out the activities, objectives and future orientation of the virtual community in general and experienced by the members. This work is commissioned by Femicomix Finland (Femskt), a Feminist comic community that works partly via online platforms.</p> <p>The theoretical framework of this study is based on virtual community. Theory chapter looks at the virtual community and its definition with the support of traditional community beliefs. The theoretical framework is used to highlight the models and concepts that are essential to understand the functioning of a virtual community in our time.</p> <p>Research methods include participatory observation, online chat observation in the internal Facebook-group, and a virtual workshop for the members of Femicomix Finland. Through these methods, the main features of the activities, objectives and future orientation thoughts by members are gathered from the point of view of the virtual community. This might support the possible development of the activity. In addition to Femskt, the results of the work can be useful to other virtual communities and operators working with virtual communities.</p> <p>The results of the work shows that Femskt is a partly-virtual community that operates in a low-hierarchical, partly self-directed and unorganized way based on the objectives of information sharing, organization and peer support. A small active group is discussing in the community and depending on the objective, these conversations lead to different kinds of things. For the members Femskt is an important channel to influence socially, to get peer support and to be a part of a community that promotes important values. The results highlighted that community development needs to be related to expanding and clarifying operations for example by networking, organizing and activating new workforce inside the community.</p>	
Keywords	virtual community, community, comics

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Virtuaaliyhteisöllisyys toiminnan pohjana	2
2.1	Yhteisön määrittelyä	2
2.2	Virtuaaliyhteisöjen aika	4
2.3	Virtuaaliyhteisön piirteitä	4
2.4	Virtuaalinen pääoma	6
3	Tapauksena Feministinen sarjakuvatoiminta Femskt	7
4	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset	9
5	Etnografinen tapaustutkimus	9
5.1	Femsktin toiminnan osallistuva havainnointi	12
5.2	Femsktin toiminnan ja vuorovaikutuksen havainnointi Facebook – keskustelujen avulla	15
5.3	Virtuaalityöpaja	16
6	Femsktin toiminta ja tavoitteet virtuaaliyhteisön näkökulmasta	17
6.1	Yhteisön virtuaalikeskustelu ja sen tavoitteet	17
6.2	Femsktin toiminta käytännössä havainnoinnin ja Facebook-keskusteluiden analyysin pohjalta	21
6.3	Femsktin jäsenten kokemus toiminnasta ja sen tulevaisuudesta virtuaalityöpajassa	26
7	Pohdinta	30
	Lähteet	37
	Liitteet	
	Liite 1. Liitteen nimi	
	Liite 2. Liitteen nimi	

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä pyrin selvittämään Feministisen Sarjakuvatoiminnan, eli Femsktin (femskt.com) toimintaa, tavoitteita ja tulevaisuudennäkymiä virtuaaliyhteisön näkökulmasta. Selvitän aihetta analysoimalla Femsktin (femskt.com) toimintaa. Kartoitin Femsktin organisaatio- ja toimintamalleja sekä tekijöiden kokemuksia toiminnasta ja tulevaisuudennäkymistä.

Idea opinnäytetyöhön syntyi liittyessäni Femsktin toimintaan tuotantoharjoittelijan roolissa tammikuussa 2017. Tulin toimintaan mukaan uutena osapuolena ja pian huomasin, että iso osa toiminnasta tapahtui verkossa. Fyysistä yhteistä tapaamistilaa ei ole, ja tuotannot ja monet ideat syntyivät ja etenivät Facebook-keskustelujen avulla.

Femskt määrittelee toimintansa matalahierarkkiseksi ja keskustelut sekä tuotannot ovat avoimia kaikille jäsenille. Uutena toimijana havaitsin, että tarvitessani apua tuli minun kysyä sitä avoimesti ja kuka tahansa Facebook-ryhmässä saattoi vastata tai toisaalta jättää vastaamatta. Lisäksi tuotantojen toteutuminen vaikutti uuden toimijan näkökulmasta matalahierarkkisuudesta johtuen jopa sattumanvaraiselta. Toiminnassa jonkin aikaa mukana olleena huomasin kuitenkin, että virtuaaliyhteisö toimi ainakin niin hyvin, että jonkinlaista apua sai tarvittaessa ja että projektit tulivat toteutettua. Tästä syntyi kiinnostus tutkia sitä, mitä virtuaaliyhteisössä tapahtuu, minkälaista toimintaa siellä on ja miten sitä voisi ymmärtää paremmin toiminnan kannalta oleellisten piirteiden selvittämisen avulla.

Kulttuurituotannon kentällä on tapahtunut viimeaikoina muutoksia rooleissa. Taiteilijoiden, tuottajien ja jopa yleisön roolit ovat monessa tapauksessa sekoittuneet. Virtuaaliyhteisöt, kansalaisaktiivisuus ja yleisön osallisuus ovat muuttaneet tuotannon mallia. (Halonen 2011, 58-59). Tulevana kulttuurituottajana minua kiinnostaa erityisesti virtuaaliyhteisön toiminnan kartoittamisen ja selkiyttämisen avulla luoda tuottajille ymmärrystä virtuaaliyhteisön toimintakentästä ja sen luomista mahdollisuuksista. Kulttuurituotannon alalla on tärkeää ymmärtää virtuaaliyhteisön toiminnan piirteitä, sillä juuri näissä yhteisöissä piilevät tulevaisuuden mahdollisuudet uudenlaisista tuotannoista sekä kulttuurin ja taiteen muodoista. Opinnäytetyön avulla pyrin selvittämään virtuaaliyhteisön erityispiirteitä, joita myös tuottajat voivat hyödyntää toimiessaan virtuaaliyhteisöjen parissa.

Kulttuurituotannon kentän lisäksi toiminnan, tavoitteiden ja tulevaisuuden suunnan kartoittaminen on ajankohtaista myös Femskille. Kohta neljävuotisen olemassaolonsa aikana toimintaa ei ole vielä jäsenelty eikä toimintatapoja juurikaan tietoisesti muutettu. Nyt toiminnan kehittämistä on alettu keskustella ja kartoitankin opinnäytetyössä myös Femsktin toimijoiden ajatuksia toiminnasta ja sen tulevaisuudesta. Opinnäytetyön tulokset toimivat siis pohjustavana kartoituksena mahdollisille kehityssuunnille ja muutostoimenpiteille.

2 Virtuaaliyhteisöllisyys toiminnan pohjana

Virtuaaliyhteisöllä käsitän tässä opinnäytetyössä sellaisia toiminnallisia verkostoja, joiden toiminta tapahtuu pääasiallisesti tai ainakin suurelta osin virtuaalisesti. Virtuaalisella toiminnalla tarkoitan sitä, että toiminta tapahtuu jollakin sähköisellä alustalla. Femsktin tapauksessa näitä alustoja ovat esimerkiksi Facebook ja Google Docs.

Tässä luvussa pyrin kuvaamaan virtuaaliyhteisön piirteitä omassa ajassamme, jossa sosiaaliset mediat ovat arkipäivää ja verkkoa luonnollisesti toimintaympäristönään käyttävien *diginatiivien* määrä on suuri. Aluksi kuvailen yhteisön yleisiä piirteitä, edeten verkkomaailmaan ja virtuaaliyhteisöjen määritelmiin.

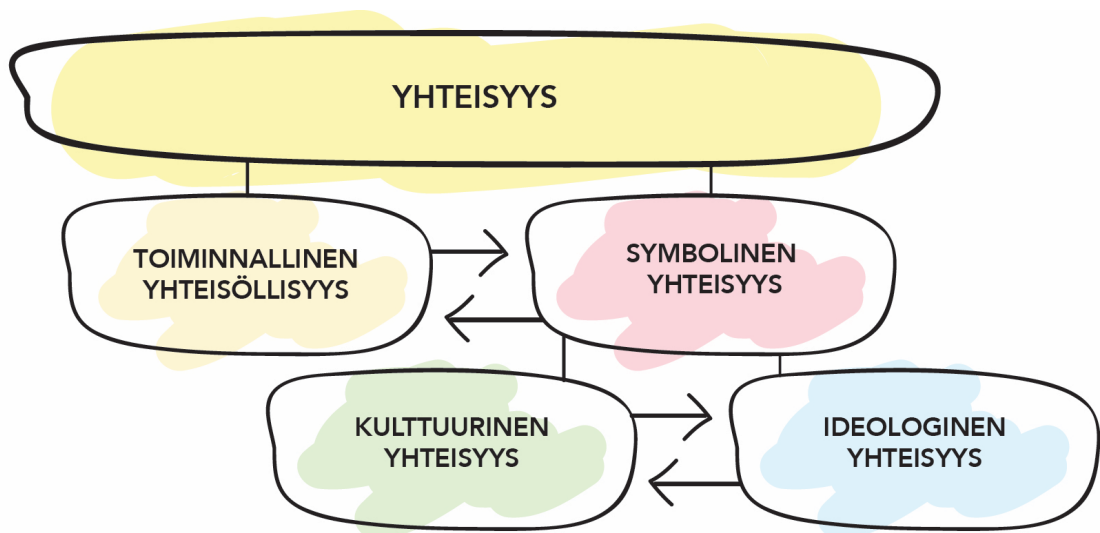
2.1 Yhteisön määrittelyä

Yhteisön käsite on monimuotoinen ja sitä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Yleisesti yhteisön käsite kuvaa epätarkasti erilaisia ryhmämuodostelmia, jotka voivat olla määrällisesti ja alueellisesti tarkasteltuna melkein mitä vain. Vuorovaikutuksen tavalla, yhteisyydellä, ihmisten välisillä suhteilla tai sillä, mikä on tietylle ihmisryhmälle yhteistä, voidaan määritellä yhteisön käsitettä epämääräisesti ja hyvin yleisellä tasolla. (Lehtonen 1990, 15.)

Lehtonen (1990) nostaa esille George A. Hilleryn (1955) käsityksen siitä, että yhteisöä määriteltäessä merkittävänä käsitteellisenä jakona voidaan pitää 1950-luvun sosiologisten tutkimusten pohjalta muodostunutta kolmijakoa, joka korostaa yhteisöllisyyden yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tämän kolmijaon mukaan yhteisö voidaan käsittää alueellisesti rajattavissa olevana yksikkönä, sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkönä tai

yhteenkuuluvuuden tunteiden ja muiden symbolista yhteisyyttä osoittavien ilmiöiden yksikkönä. (Lehtonen 1990, 17.)

Kangaspunnan (2011) mukaan yhteisöt voidaan jakaa kolmeen erilaiseen yhteisömuotoon, sukuun, statukseen ja sopimukseen pohjautuviin yhteisöihin. Sukuun pohjautuvilla yhteisöillä tarkoitetaan biologisiin ja kulttuurisiin tekijöihin perustuvaa yhteisöllisyyttä. Status puolestaan määrittelee yksilöiden eroja ja suhdetta toisiinsa yhteiskunnallisen aseman tai muun yhteiskunnallisen tekijän kautta. Sopimukseen pohjautuvissa yhteisöissä yksilöt voivat valita yhteisöön kuulumisensa ja yhteisö on tällöin vapaiden yksilöiden muodostama yhteenliittymä. (Kangaspunta 2011,16-17.) Yhteisön kokemaa yhteisyyttä voidaan määritellä myös toiminnallisuuden ja symbolisuuden kautta. Toiminnallinen yhteisöllisyys viittaa yhteisöön, joka toimii aktorina vuorovaikutuksessa. Tämänkaltaisella yhteisöllä on virallinen tai epävirallinen toimijan status, ja se on muiden toimijoiden tunnustama. Symbolinen yhteisyys puolestaan viittaa yhteisöön, jossa yhteisyys esiintyy jaettuina uskomuksina, tunteina ja subjektiivisina kokemuksina. (Lehtonen 1990, 24-28.)

Kuvio 1. Yhteisyyden muodot ja keskinäissuhteet (Lehtonen 1990, 29)

2.2 Virtuaaliyhteisöjen aika

Hintikka (2011) nostaa esille George A. Hilleryn (1955) perinteistä yhteisöllisyyttä kuvaavat ja määrittelevät neljä kohtaa. Nämä kohdat ovat 1) ryhmä ihmisiä 2) jotka jakavat sosiaalista vuorovaikutusta 3) ja joitain yhteisiä siteitä keskenään ja ryhmän muiden jäsenten kanssa 4) ja ovat samassa paikassa ainakin toisinaan. Hintikan mukaan Hilleryn määritelmä on jollain tasolla menettänyt merkityksensä 2000-luvun uutta näkökulmaa yhteisöllisyyteen tuovan sosiaalisen median aikakauden myötä. Sosiaalisen median luoma mahdollisuus verkostoitua tietoverkkojen avulla jopa maailmanlaajuisesti on muuttanut yhteisöllisyyden asetelmaa huomattavasti. (Hintikka 2011, 117-118.) Melko rajattomat kommunikointimahdollisuudet ovat luoneet uusia ”nettiyhteisöjä”, joiden syntyy vaikuttavat jäsenten yhtenäiset intressit. Yhteisten intressien ja kokemusten pohjalta ihmiset voivat fyysisestä olinpaikastaan ja verkoston sisäisten henkilökohtaisten suhteiden tasostaan huolimatta osallistua saman asian kehittelyyn. (Hautamäki, 2005, 9-10.)

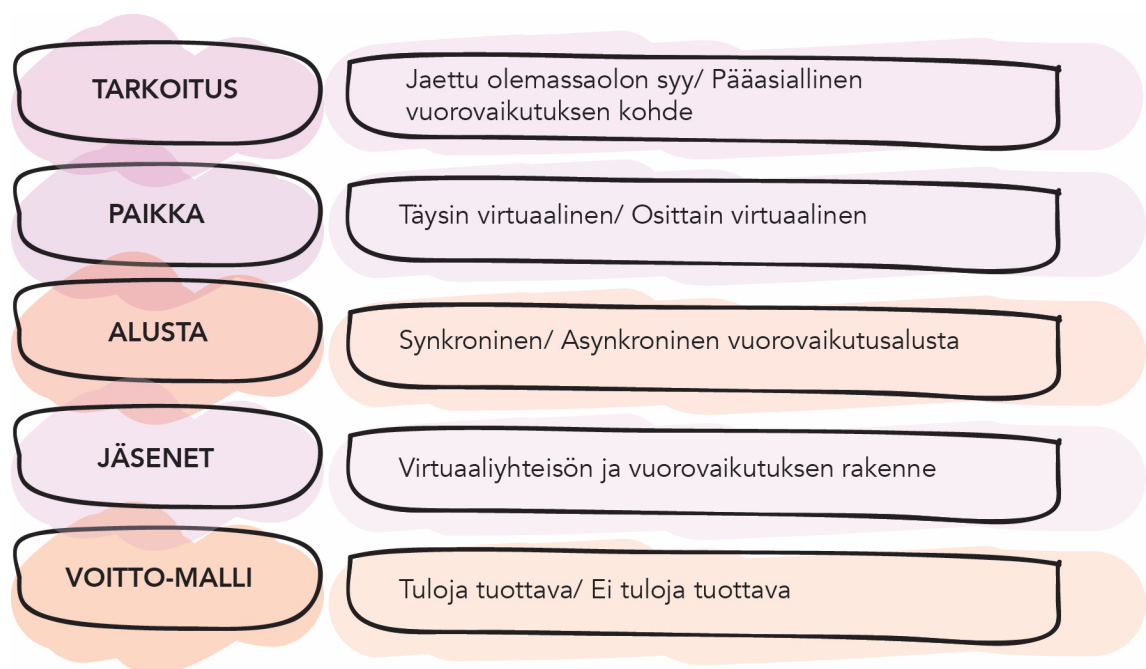
Tämänkaltaiseen virtuaaliyhteisöön kuulumista voidaan, poiketen perinteisestä ihmisen luontaisesta halusta kuulua yhteisöön, pitää seurauksena ihmisen tilanteesta modernissa maailmassa. Hautamäen mukaan nykyihmisen tarve individualismiin on johtanut siihen, että yhteisöön kuulumisen voidaan nähdä tietynlaisena individualismin jatkeena. Yksilö voi haluta toteuttaa itseään nimenomaan yksilönä yhteisössä. Yhteisöjen avulla saatetaan etsiä merkitystä ja identiteettiä. (Hautamäki 2005, 9-10.) Ridingsin ja Gefenin mukaan toiminnassa mukanaolon syy voi olla myös esimerkiksi tiedon vaihtaminen, sosiaalinen tuki, ystävyys tai virkistyminen (Ridings & Gefen 2004).

2.3 Virtuaaliyhteisön piirteitä

Internetissä toimivat virtuaaliyhteisöt voivat olla paikallisten yhteisöjen virtuaalisia toimintaympäristöjä, yhteisistä intresseistä syntyneitä yhteisöjä, olemassa olevien yhteisöjen virtuaalisia muotoja, ainoastaan verkossa toimivia online-yhteisöjä, tuotettuja yhteisöjä tai näiden erilaisia yhdistelmiä (Mäkinen 2005, 28). Ridingsin & Gefenin (2004) mukaan virtuaaliyhteisöä määrittelevät yhteiset kiinnostuksen kohteet ja toimet, organisoitu säännöllinen ja jatkuva kommunikaatio sekä näiden kohtien toteutuminen yhteisellä alustalla tai mekanismeilla verkossa (Ridings & Gefen 2004).

Vuorovaikutuksella ja kommunikaatiolla on aina ollut oleellinen osa yhteisöjen ja ryhmien toiminnassa. Nykyään teknologian kehittyessä vuorovaikutteisuus eri medioissa on kasvanut edelleen. Työelämän näkökulmasta vuorovaikutusta voidaan tarkastella sekä ryhmien ottamien tehtävien että yksilön suoritusten mukaan. Kommunikaatiolla on myös merkittävä rooli vastuunjakautumisessa. Virtuaaliyhteisöistä puhuttaessa kommunikaatio ja vuorovaikutus nousevat vielä suurempaan rooliin ja määrittävät oikeastaan koko ryhmän toiminnan. (Lipnack & Stamps 2000, 208.)

Kuvio 2. Virtuaaliyhteisön määrittelyä mukaillen Porter 2004

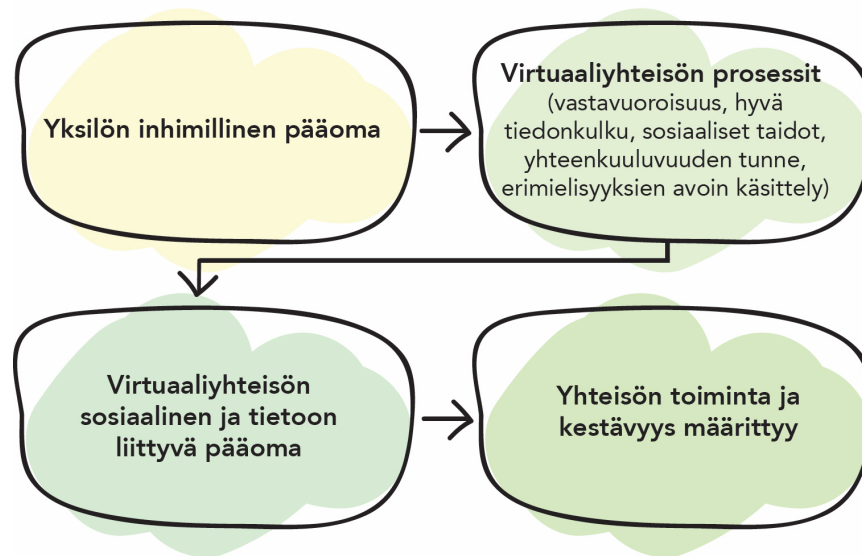
Myös Porterin (2004) mukaan vuorovaikutuksella on iso merkitys virtuaaliyhteisön määrittelyssä. Virtuaaliyhteisön olemassaolon pääasiallinen syy tai syyt määrittelevät yhteisön vuorovaikutuksen ja sen, mistä yhteisö keskustele. Virtuaaliyhteisö voi olla joko kokonaan virtuaalinen tai osittain virtuaalinen ja vuorovaikutus tapahtuu joko reaaliajassa tai viiveellä. Virtuaalisuuden tasoon ja vuorovaikutuksen viiveeseen vaikuttavat esimerkiksi alustat, joilla virtuaaliyhteisöt toimivat. Vuorovaikutuksen tasoon vaikuttavat myös virtuaaliyhteisön rakenne ja sen vuorovaikutusrakenne.

Porterin (2004) mukaan virtuaaliyhteisö voi olla pienryhmä, verkosto tai julkinen ryhmä tai jotakin näiden väliltä. Virtuaaliyhteisön olemus määrittelee, minkälaista vuorovaikutusta ryhmässä on. Pienryhmissä esimerkiksi jäsenet ovat läheisiä keskenään, ryhmän sisäinen kommunikaatio on aktiivista ja ryhmän sisäisillä suhteilla on suuri merkitys. Verkostoissa puolestaan jäsenet eivät ole niin läheisiä keskenään ja vuorovaikutuksessa voi olla piirteitä heikosta ja jopa rasittavasta kommunikaatiosta. Julkisessa virtuaaliyhteisössä puolestaan jäsenten välisten siteiden vahvuus voi vaihdella ja kommunikaatio voi olla jotakin heikon, vahvan tai rasittavan väliltä. (Porter 2004.)

Harjun (2003) mukaan virtuaalisissa tiimeissä luottamuksen ja avoimen kommunikaation rooli on merkittävässä asemassa ja luottamusta voidaan pitää jopa sosiaalisten verkostojen toiminnan edellytyksenä (Harju 2003, 62). Ihmiset tekevät sopimuksia, ryhtyvät projekteihin, asettavat tavoitteita ja hyödyntävät toistensa resursseja eniten juuri niissä tiimeissä, joissa kommunikaatio on avointa ja luottamus on suuri. Luottamuksen avulla virtuaaliset tiimit kestävät myös vastoinkäymisiä paremmin. Virtuaalisia yhteisöjä ja tiimejä voidaan pitää myös monin puolin nopeina, fiksuina, joustavina ja mukautuvina. (Lipnack & Stamps 2000, 69-70.)

2.4 Virtuaalinen pääoma

Lipnack ja Stamps (2000) puhuvat virtuaalisesta pääomasta ja sen merkityksestä virtuaaliyhteisöjä määriteltäessä. Pääomalla he tarkoittavat toimijoiden käytössä olevaa ihmisiin, sosiaalisuuteen, tietoon, koneisiin ja maahan liittyvää pääomaa, joka virtuaalisesta pääomasta puhuttaessa painottuu erityisesti inhimilliseen, sosiaaliseen ja tietoon liittyvään pääomaan. Inhimillinen pääoma on virtuaaliyhteisön jäsenissä olevaa pääomaa, joka liittyy yhteisössä olevan yksilön tietoon ja taitoihin. Virtuaaliset tiimit edistävät inhimillistä pääomaa jäsenissään ja sosiaalista pääomaa jäseniensä kautta. (Lipnack & Stamps 2000, 82.) Yhteenkuuluvuuden tunne, vastavuoroisuus, hyvä tiedonkulku, sosiaaliset taidot, monipuoliset ja hyvin toimivat yhteistyöverkostot ja erimielisyyksien avoin käsittely vahvistavat yhteisössä ilmenevää sosiaalista pääomaa. (Harju 2003, 63).

Kuvio 3. Virtuaaliyhteisön pääoman kehittyminen yksilön inhimillisestä pääomasta toimintaa ja kestävyyttä määritteleväksi virtuaaliyhteisön pääomaksi (mukailen Lipnack & Stamps 2000, Harju 2003.)

Virtuaaliset tiimit myös luovat jatkuvasti uutta tietoon liittyvää pääomaa ihmisten kesken. Tämä pääoma voidaan jakaa tiimin sisäiseen, ulkoiseen ja keskinäiseen tiedonkuluun. Sisäinen tiedonkulku tarkoittaa yhteisössä olevien ihmisten muistoja ja jaettuja kognitiivisia työskentelymalleja. Ulkoinen tarkoittaa tietokantoja, jotka ovat yhteisessä käytössä kaikkien saatavilla. Keskinäinen tiedonkulku puolestaan viittaa jäsenten verkostoitumiseen, verkostojen yhdistämiseen ja pysyvien suhteiden luomiseen. Lipnackin ja Stampsin (2000) mukaan virtuaalisissa yhteisöissä pääoman määrä ohjaa toimintaa ja määrittää sen kestävyyttä. (Lipnack & Stamps 2000, 82-84.)

3 Feministisen sarjakuvatoiminnan eli Femsktin verkosto ja toiminta

Femskt (femskt.com) on syksyllä 2013 perustettu verkosto. Femsktin toiminnan tarkoituksena on feministisen sarjakuvan näkyvyyden lisääminen ja vertaistuen tarjoaminen feministisille sarjakuvan parissa toimiville henkilöille. Femskt määrittelee itsensä ei-separatistiseksi, antirasistiseksi esteettömyyteen pyrkiväksi verkostoksi, joka kunnioittaa jokaisen itsemäärittelyoikeutta.

Femsktin toiminta perustuu avoimuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Kuka tahansa feministiksi ja antirasistiseksi tunnustautuva sarjakuvan tekijä tai siitä kiinnostunut muu toimija voi olla Femsktin jäsen. Jäsenet toimivat vapaaehtoisesti ja panostavat verkostoon itse

määrittelemillään tavoilla ja resursseilla. Feministisen sarjakuvatoiminnan jäseneksi määritellään henkilöt, jotka ovat jäsenenä verkoston sisäisessä Facebook -ryhmässä. Tällä hetkellä ryhmään kuuluu 326 jäsentä (6.5.2017). Osa jäsenistä on osallistunut toimintaan enemmän tai vähemmän ja osa ei vielä ollenkaan. Jäsenten aktiivisuus jakautuu verkoston eri projektien välillä. Jäsenet ovat pääosin sarjakuvantekijöitä, mutta joukossa on myös esimerkiksi sarjakuvan lukijoita, sarjakuvaopiskelijoita ja sarjakuvialalla muuten työskenteleviä henkilöitä.

Femskt määrittelee tavoitteikseen esimerkiksi nais- ja transtekijöiden kannustamisen, voimaannuttamisen ja näkyvyyden lisäämisen. Tähän Femskt pyrkii esimerkiksi kansainvälisellä verkostoitumisella, sarjakuva-alan tutkimisella feministisestä näkökulmasta ja erilaisella toiminnalla, joka tuo tekijöitä yhteen, synnyttää keskustelua ja ideoita sekä lisää näkyvyyttä. Verkoston tavoitteena on myös tarjota vertaistukea kaikille feministisen sarjakuvan tekijöille tai siitä muuten kiinnostuneille toimijoille.

Femskt järjestää työpajoja, matkoja, tapaamisia, näyttelyitä ja vuosittaisen residenssin sarjakuvataiteilijoille. Verkosto julkaisee myös pienlehtiä. Feministisellä sarjakuvatoiminnalla on myös oma sarjakuvasivu Voima- lehdessä, jota se tuottaa 10 kertaa vuodessa. Lisäksi Femskt osallistuu erinäisille sarjakuvafestivaaleille Suomessa ja muualla maailmassa *Femidistro* -myyntipöydän kanssa. Myyntipöydässä on esillä Feminististä sarjakuvaa suomalaisilta tekijöiltä.

Femsktin toiminta tapahtuu sekä verkossa että reaali maailmassa. Femskt käyttää toiminnan organisoimisen alustoina verkossa sisäistä Facebook-ryhmää ja Google Driveä. Fyysisiä tapaamisia on satunnaisesti tarpeen mukaan sekä säännöllisesti kerran kuukaudessa järjestettävä tapaaminen eli *miitti*. Miitin pääasiallisena tarkoituksena on vertaistuen tarjoaminen, mutta siellä voidaan myös mahdollisuuksien mukaan suunnitella toimintaa.

Femskt määrittelee itsensä horisontaaliseksi verkostoksi, joka toimii jäseniensä kautta pyrkien tasavertaisella yhteistyöllä lisäämään toiminnan tehokkuutta. Femskt on voittoa tavoittelematon verkosto. Toimintaa rahoitetaan omakustanteisesti, myyntituloilla ja apurahoilla.

Kuva 1. Feministisen sarjakuvatoiminnan Facebook-ryhmän kuvake

4 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on, minkälaisia ovat Femsktin toiminta ja tavoitteet virtuaaliyhteisöllisyyden näkökulmasta. Pääkysymystä avaavan seuraavien alatutkimuskysymysten avulla

- 1) Minkälaista toiminta on käytännössä?
- 2) Mistä verkosto keskustelee?
- 3) Ketkä keskustelevat?
- 4) Mitä verkoston keskusteluista seuraa?
- 5) Kuinka Femsktin jäsenet itse kokevat toiminnan?
- 6) Miten Femsktin jäsenet näkevät/toivovat toiminnan kehittyvän tulevaisuudessa?

Näitä kysymyksiä pohditaan opinnäytetyössä etnografisen tapaustutkimuksen keinoin. Kysymyksiin vastaamalla opinnäytetyö pyrkii selvittämään Femsktin toimintaa, tavoitteita ja tekijöiden kokemuksia. Tuloksia Femskt voi sellaisenaan hyödyntää toiminnassaan. Myös yksittäiset esille tulleet huomiot yhteisön toiminnasta voivat itsessään kehittää sen toimintaa tai vähintään auttaa sen jäseniä hahmottamaan ja ymmärtämään tiettyjä toimintatapoja ja yhteisön välisiä suhteita.

5 Etnografinen tapaustutkimus

Tämä opinnäytetyö on etnografinen tapaustutkimus. Tapaustutkimukseksi kutsutaan tutkimusstrategiaa, joka tuottaa tietoa nykyajassa tapahtuvasta ilmiöstä sen todellisissa tilanteissa ja toimintaympäristössä. Tapaustutkimuksessa tutkimuksen kohteena on

usein yksi tai muutama kohde eli tapaus, joka voi olla esimerkiksi yritys tai sen osa, yrityksen tuote, palvelu, toiminta tai prosessi. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2009, 52.) Opinnäytteessäni tapauksia on yksi, Femsktin toiminta.

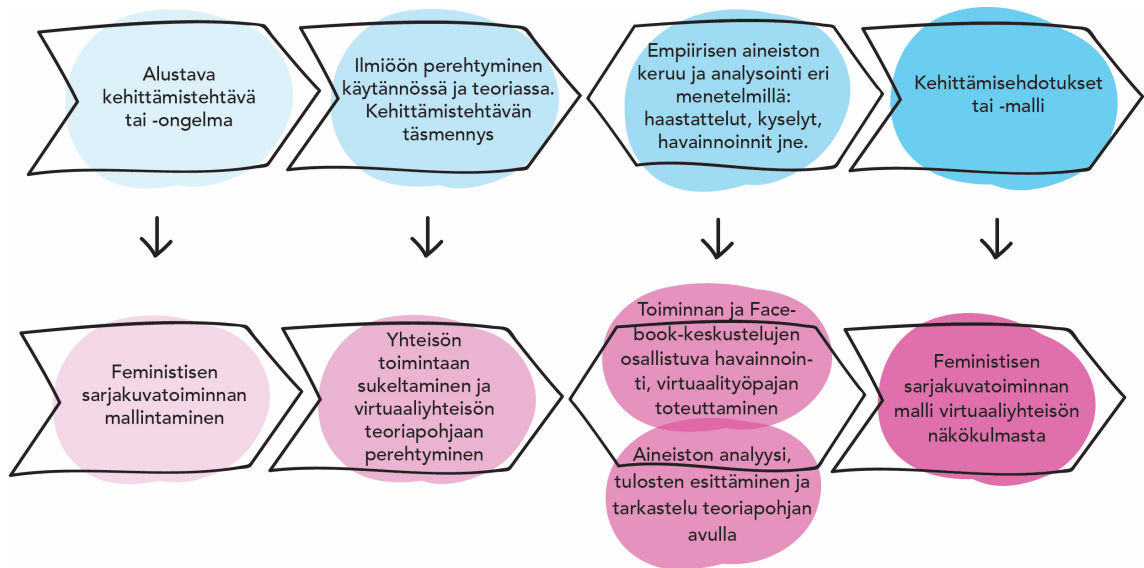
Tämän tapaustutkimuksen aineiston keräämisessä sovelletaan etnografista tiedonkeräysmenetelmää. Etnografiaa voidaan pitää antropologian eli ihmisen kulttuuria tutkivan tieteen modernina versiona (Kananen 2014, 15). Etnografisen tutkimuksen tavoitteena on ihmisten ja ympäristön monipuolisen havainnoinnin pohjalta kuvata ja selittää ihmisen toimintaa tai ryhmän jäsenten tulkintoja ja käsityksiä ympäristöstään ja toiminnastaan. Havainnointi tapahtuu usein fyysisenä läsnäolona havainnoitavan kohteen ympäristössä ja vuorovaikutustilanteissa tutkittavien ihmisten kanssa. Etnografisen tutkimuksen painopisteet voivat vaihdella tutkijan empaattisesta ja kohderyhmän toimintaan osallistuvasta tyylistä lähestymistapaan, jossa pyritään ottamaan etäisyyttä tutkijan omiin kulttuurisidonnaisiin reaktioihin ja toimimaan ulkopuolisena tarkkailijana ryhmässä. (Jyväskylän Yliopiston Koppa.)

Tapaustutkimus lähestymistapana sopii opinnäytteeseeni hyvin, sillä se pyrkii tuottamaan syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta ja kehitettävästä kohteesta sen nykytilanteessa (Ojasalo ym. 2009, 52-53). Sen avulla on hyvä tutkia suppeaakin kohdetta ja yksinkertaistamatta ymmärtää sen monimuotoisuutta. Näin kohteesta saadaan paljon tietoa, jonka tarkoituksena on tuottaa ideoita ja uutta tietoa tapauksesta sen kehittämisen tueksi (Ojasalo ym. 2009, 55).

Harkitsin lähestymistavaksi myös verkostotutkimusta, koska se olisi luonteeltaan voinut sopia verkostomaisen Femsktin tutkimiseen. Verkostotutkimuksen tavoitteena on usein käyttää tutkimuksen avulla syntynyttä tietoa verkostojen kehittämiseen ja kilpailukykyyn kehittämiseen (Ojasalo ym. 2009, 88). Tässä vaiheessa koin kuitenkin hyödyllisemmäksi tutkia, jäsenellä ja kehittää verkon ja verkoston sisällä tapahtuvaa liikehdintää ja sisäistä toimintaa, enkä niinkään niiden verkoston toimijoiden välistä yhteistyötä. Tämän vuoksi päädyin tapaustutkimukseen, joka on hyvä menetelmä, kun halutaan tuottaa syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa tapauksesta ja tutkia juurikin ihmisten toimintaa. (Ojasalo ym. 2009, 52-53.)

Tapaustutkimuksen ensimmäisen vaiheen eli tehtävän- tai ongelman määrittelyn jälkeen on tärkeää löytää olemassa olevasta teoriasta ja käytännöstä se, mikä on olennaista oman tehtävän kannalta (Ojasalo ym. 2009, 54). Kehitystyössäni juuri yhteisöön

ja etenkin virtuaaliyhteisöön perehtyminen ja nimenomaan toiminnan tutkimus on oleellinen lähtökohta aiheen rajaamisen ja oikeiden tutkimuskysymyksien löytymiselle. Vaikka kehittämisen kohde määritelläänkin kehittämistyön aloitusvaiheessa, voi kehittämis-kohteen täsmentyminen ja jopa muuttaminen lisäperehtymisen jälkeen olla luonnollinen osa tapaustutkimuksen prosessia (Ojasalo ym. 2009, 54).

Kuvio 4. Tapaustutkimuksen vaiheet ja oman tutkimuksen vaiheet (Mukaiillen Ojasalo ym. 2009, 54.)

Oleennaista tapaustutkimuksessa on, että monenlaisia menetelmiä käyttämällä saadaan syvälinen, monipuolinen ja kokonaisvaltainen kuva tutkittavasta tapauksesta. Tapaustutkimusta voidaan toteuttaa niin laadullisin kuin määrällisinkin menetelmin. (Ojasalo ym. 2009, 55.) Tämä opinnäytetyö toteutettiin usein tapaustutkimukseen liitettävien laadullisin menetelmin.

Tapaustutkimus auttaa ymmärtämään esimerkiksi työntekijöiden välisiä suhteita ja toimintaa yrityksessä. Se selkiyttää myös heikosti ymmärrettyjä tilanteita ja käyttäytymistä sekä epävirallista käyttäytymistä. (Ojasalo ym. 2009, 53.) Femsktin tapauksessa toiminta on matalahierarkkista ja sitä on organisoitu tai kehitetty suhteellisen vähän. Tämän vuoksi tutustuminen yhteisön toimintaan yksityiskohtaisesti ja laadullisesti voi tuoda esille toimintatapoja ja yhteistyömalleja, joita ei ole aiemmin jäsenetty. Tämänkal-

tainen jäsentely puolestaan voi auttaa toiminnan prosessin hahmottamisessa ja kehittämisessä.

Etnografisen tutkimuksen yksi oleellisempia piirteitä on kenttätöön tekeminen. Kenttätöyllä tarkoitetaan tutkijan elämistä yhteisössä niin, että hän pystyy ymmärtämään sen toimintatapoja ja tämän pohjalta valmistautumaan, havainnoimaan ja analysoimaan kohdetta mahdollisimman hyvin. (Fetterman 2010, 8.) Tässä opinnäytetyössä kenttätö toteutui, kun sukelsin mukaan Femsktin toimintaan tammikuun 2017 alussa. Alun perin roolini toiminnassa oli toimia tuottajaharjoittelijana tarpeen mukaan kevään ajan. Pian työnkuvani tarkentui kuitenkin kahteen projektiin tammikuun ja helmikuun aikana. Ensimmäinen projekti oli osallistuminen kansainvälisille sarjakuvafestivaaleille Ranskassa yhdessä Femsktin kanssa. Matkalle lähti Suomesta itseni lisäksi mukaan yhteensä viisi Femsktin jäsentä. Siellä työtehtäviini liittyivät avustaviin tuotannollisiin tehtäviin. Tarkoituksena oli kuitenkin ennen kaikkea, että matkan avulla pääsisin perehtymään sarjakuvamaailmaan ja Femsktin toimintaan paremmin heti harjoittelu/projektijaksoni alussa. Tuotannollisten ja avustavien tehtävien lisäksi havainnoinkin siis Femsktin toimintaa, toimijoita ja koko Feministisen sarjakuvan kenttää. Toinen projektini Femsktille oli sarjakuvanäyttelyn tuottaminen Söderkullan kirjastoon. Tulin mukaan projektiin siinä vaiheessa, kun näyttelyn teema, taiteilijat ja osittain teoksetkin oli valittu. Roolini projektissa oli toimia sen vetäjänä avajaispäivään asti. Verrattuna aikaisempaan sarjakuvafestivaaliprojektiin, jossa toimin lähinnä ulkopuolisena havainnoijana ja dokumentoijana, pääsin tässä projektissa toimimaan Femsktin verkoston sisäisenä tekijänä. Näin pääsin havainnoimaan toimintaa sisältäpäin yhtenä toimijoista. Toteutin havainnoinnin molemmissa projekteissa osallistuvan havainnoinnin avulla toimintaan osallistuessani ja Femsktin Facebook-ryhmässä. Molemmat projektit tammikuun ja helmikuun aikana olivat melko intensiivisiä, ja pääsin hyvin Femsktin toiminnan makuun.

5.1 Femsktin toiminnan osallistuva havainnointi

Ensimmäinen osa opinnäytetyön aineistonkeräämisestä toteutettiin osallistuvan havainnoinnin avulla. Havainnointi on tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmä, jonka avulla voidaan saada tietoa esimerkiksi siitä, miten ihmiset käyttäytyvät ja mitä tapahtuu luonnollisessa toimintaympäristössä. Havainnoinnin avulla voidaan saada välitöntä ja suoraa tietoa siitä, miten yksilöt, organisaatiot tai ryhmät toimivat ja käyttäytyvät. Havainnointi voi olla hyvin systemaattista ja jäsenneiltyä, luonnollisen toiminnan mukaista ja vapaata tai jotakin näiden väliltä. (Ojasalo ym. 2009, 103.)

Kuvio 5. Havainnoinnin lajit –taulukon mukaan (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 1997, 214)

Havainnointia tutkimusmenetelmänä käytettäessä havainnoijan rooli tulee selvittää hyvissä ajoin. Havainnoija voi olla täysin passiivinen havainnoija, toimintaan osallistuva ja aktiivinen havainnoija tai jotakin näiden väliltä. Havainnointiin tulee tarvittaessa pyytää lupa havainnoinnin kohteelta ja havainnoijan on hyvä huomioida tutkittavan kohteen toimintakulttuuri rooliaan ja havainnointia suunniteltaessa.

Havainnoinnin kohde ja havainnoitavat asiat on hyvä selvittää etukäteen. Tuloksia pyritään kirjaamaan muistiin välittömästi jo havainnoinnin aikana. Muistiinpanoina voivat toimia erilaiset havainnointilomakkeet, havainnointipäiväkirja, videotaltioinnit, äänitykset ja valokuvat. Havainnoinnin jälkeen tutkijan tavoitteena on löytää ymmärrys kerättyyn aineistoon ja rakentaa siitä looginen kokonaisuus. Looginen kokonaisuus, ymmärrys ja uusi tieto syntyvät kehittäjän, aineiston ja teorian välisestä keskustelusta. Havainnoinnin analyysi voidaan jakaa kahteen vaiheeseen, havaintojen yhdistämiseen eli pelkistämiseen ja tulosten tulkintaan. (Ojasalo ym. 2009, 103-104.)

Opinnäytetyössä havainnoitiin Femsktin toimintaa valikoituina päivinä aikavälillä 1.1.-28.2.2017. Uutena toimijana minun oli luonnollista olla mukana toiminnassa osallistuvana havainnoijana, jotta voisin ymmärtää toimintakulttuuria ja oppia toimimaan itsen mukaan. Havainnointini keskittyi kahteen edellisessä luvussa esiteltyyn projektiin, matkaan Ranskaan Angoulêmen sarjakuvafestivaaleille ja sarjakuvanäyttelyn tuottamiseen Söderkullan kirjastoon. Havainnointini keskittyi projektien suunnittelu ja toteutus-

vaiheeseen. Havainnointi toteutettiin fyysisesti paikan päällä tilanteissa havainnoimalla, sekä havainnoimalla matkaa varten perustettua suljettua Facebook-ryhmää.

Havainnoinnin tavoitteena oli hahmottaa Femsktin toimintakulttuuria ja asioita joita toiminnassa konkreettisesti tapahtuu. Havainnoinnin avulla haluttiin selvittää, mitä toiminta on käytännössä. Käytännön toiminnan hahmottamiseksi, erottelin projektinhallinnan malleja käyttäen teemoja, jotka esiintyvät projektin eri vaiheissa. Näiden teemojen avulla haluttiin selvittää miten projektinhallinnan yleiset toimenpiteet esiintyvät Femsktin toiminnassa. Vaikka havainnointi keskittyikin nimenomaan fyysiseen toimintaan, sisällyttiin siihen myös yhteyden virtuaaliorganisaatioon. Tämä tuntui välttämättömältä, sillä suuri osa Femsktin toiminnasta ohjautuu jossain vaiheessa myös verkkoon. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että havainnointipäiväkirjassa oli merkintöjä sekä fyysisestä toiminnasta että projektia varten luodun Facebook-ryhmän toiminnasta.

Ennen havainnointijaksoa mietin valmiiksi teemoja, joiden pohjalta havainnoin toimintaa. Teemoja olivat esimerkiksi suunnittelu, työryhmän kokoaminen ja työtehtävien jakaminen, viestintä ja markkinointi sekä verkostoituminen ja yhteistyö Havainnointijakson aikana tein muistiinpanoja näiden teemojen mukaisesti. Käsittelin kerätyn aineiston aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet pitävät sisällään aineiston pelkistämisen, ryhmittelyn ja abstrahoinnin (Ojasalo ym. 2009, 124). Aineiston keräämisen jälkeen pelkistin aineistoa rajaamalla sieltä mielestäni työni kannalta oleellisia kohtia. Pelkistämisen avulla aineistoa selkeytetään ja tiivistetään suuremman informaatioarvon saamiseksi (Ojasalo ym. 2009, 124). Pelkistämisen jälkeen ryhmittelin aineistoni etsien yhteneväisyyksiä toiminnasta. Ryhmittelyvaiheessa aineisto käydään läpi huolellisesti, ja siitä etsitään samankaltaisuuksia tai eroja kuvaavia käsitteitä (Ojasalo ym. 2009, 125).

Aineistolähtöisen analyysin viimeisessä vaiheessa, abstrahoinnissa erotetaan aineistosta tutkimuksen kannalta oleellinen tieto, jonka avulla voidaan muodostaa teoreettinen käsitteistö. Erottelin aineistosta tietoa edeten yksittäisistä havainnoista suurempiin kokonaisuuksiin ja yleisempiin väitteisiin. Tämän avulla sain luotua tulosluvussa esiteltäviä malleja Femsktin toiminnan kuvaamiseksi. Näiden käsitteiden avulla tutkija voi muodostaa kuvauksen tutkittavasta kohteesta ja vertailla teoriaa ja johtopäätöksiä alkuperäiseen aineistoon uutta teoriaa muodostaessaan (Ojasalo ym. 2009, 125).

5.2 Femsktin toiminnan ja vuorovaikutuksen havainnointi Facebook –keskustelujen avulla

Toinen osa opinnäytetyön tutkimusaineiston keräämisestä suoritettiin virtuaalisella etnografialla eli *netnografisella* menetelmällä Feministisen sarjakuvatoiminnan sisäisen Facebook-ryhmän verkkokeskustelujen havainnoinnilla ja analysoinnilla. Virtuaalinen etnografia keskittyy verkkomaailman yhteisöjen ja kulttuurin tutkimiseen ihmisten välisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. (Kananen 2014, 17.) Ryhmän toiminnan organisoitumisen tapahtuessa ainakin osittain verkossa ja nimenomaan Facebookissa on toiminnan ymmärtämiseksi oleellista analysoida siellä käytyjä keskusteluja. Erityisesti halusin eritellä keskusteluista, mistä puhutaan, ketkä puhuvat ja mihin se johtaa. Keskustelujen erittelyn ja teemoittelun avulla halusin selvittää, minkälainen merkitys verkossa tapahtuvalla toiminnalla on.

Ihmisten toimintaa tutkittaessa etnografinen, tässä tapauksessa *netnografinen* tutkimusote voi parantaa tutkimuksen luotettavuutta verrattuna esimerkiksi kyselyiden ja haastatteluiden käyttämiseen. Verkkokeskustelut ovat ihmisten omaehtoisen toiminnan pohjalta syntynyttä toimintaa ja keskusteluun osallistuvat henkilöt päättävät itse keskustelun kulun. Tutkimusaineistoa voidaan pitää siis hyvinkin autenttisenä. Toisaalta tämänkaltaisen autenttisen tutkimusaineiston ongelmana voidaan pitää, että tutkija ei voi vaikuttaa aineiston muotoutumiseen ja esimerkiksi pysäyttää verkkokeskustelun virtaa tehdäkseen tarkentavia kysymyksiä. (Hakala ja Vesa 2013, 223.)

Verkkoympäristön havainnoinnissa voidaan soveltaa samanlaista tekniikkaa, kuin perinteisessä havainnoinnissa. Verkkohavainnoinnissa havainnoitavan tilan, toimijoiden, toiminnan, objektien, tilanteen, tavoitteiden ja tunteiden havainnointikohteet kuitenkin eroavat perinteisen havainnoinnin kohteista. (Kananen 2014, 113.) Perinteiseen havainnointiin verrattuna verkkoympäristössä tapahtuva havainnointi ei myöskään ole hetkeen sidottua, sillä verkkotoiminnasta jää jälki tapahtuneesta esimerkiksi tekstin tai kuvan muodossa (Kananen 2014, 43).

Femsktin sisäisessä Facebook-ryhmässä tapahtuva havainnointijakso oli rajattu aikavälille 1.1.-28.2.2017. Havainnointijakson aikana keräsin opinnäytetyöni Facebook-keskustelu analyysin tutkimusaineiston ottamalla näyttökuvan kaikista keskusteluista. Havainnointijakson jälkeen käsittelin kerätyn aineiston edellisessä luvussa kuvatun aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla pelkistämisen, ryhmittelyn ja abstrahoinnin

avulla. Aineiston keräämisen eli näyttökuvien ottamisen ja tallentamisen jälkeen tein Excel- taulukkoon rungon (ks. Liite 1), johon merkitsin päivämäärän, keskustelun sisällön, teeman, aloittajan, osallistujat, ja seuraukset. Tämän jälkeen pelkistin aineistoa kirjaamalla keskustelujen kulun ja sisällön yksinkertaistetusti tekemääni Excel-taulukkoon. Pelkistämisen jälkeen ryhmittelin aineistoni, etsien yhteneväisyyksiä keskusteluista. Yhteneväisyyksien pohjalta teemoittelin keskustelut Excel-taulukon sisällä. Teemoja käsitellään tarkemmin luvun kuusi tuloksissa. Tämän jälkeen erottelin aineistosta tietoa edeten yksittäisistä havainnoista suurempiin kokonaisuuksiin ja yleisempiin väitteisiin. Tämän avulla sain luotua tulosluvussa esiteltäviä malleja Femsctin keskustelujen ja niiden seurausten kuvaamiseksi.

5.3 Virtuaalityöpaja

Opinnäytetyön lähestymistavan valinnan aikana perehdyin myös ennakointiin. Ennakointia voidaan pitää tulevaisuuden tutkimuksen käytännön ilmentymismuotona, jonka tarkoituksena on tarkastella tulevaisuuden mahdollisuuksia avoimesti tulevaisuuden suunnittelun tueksi (Ojasalo ym. 2009, 80-81).

Tulevaisuusorientaatio kiinnosti minua erityisesti siinä usein käytettävien menetelmien vuoksi. Tulevaisuudentutkimuksen ja ennakkoinnin yleisiä menetelmiä ovat esimerkiksi skenaariotyöskentely (vaihtoehtoisten tulevaisuuspolkujen etsintä) ja tulevaisuusvers-tas (Ojasalo ym. 83). Tämä aineistojen keräysmenetelmä sopi hyvin siihen vaiheeseen, kun tietoa toiminnasta oli jo kerätty ja halusin kartoittaa toimijoiden tulevaisuudenku-vaa.

Suunnittelin ja toteutin opinnäytetyön tiedonkeräysmenetelmäksi havainnointien ohelle virtuaalityöpajan (ks. Liite 2) Femsctin jäsenille. Virtuaalityöpaja sijaitsi Google Drive – alustalla ja Femsctin jäsenillä oli sinne avoin pääsy Facebook-ryhmässä ja sähköpostilistalla jaetun linkin avulla. Päätin toteuttaa työpajan nimenomaan virtuaalisesti, sillä se on luonnollinen paikka kommunikoida toimijan kanssa, jonka toiminnasta iso osa organisoidaan verkkoalustoilla. Avoimen virtuaalisen työpajan avulla pystyi myös jollain tasolla osoittamaan, kuinka luonnollista Femsctin virtuaalinen toiminta on ja kuinka aktiivisesti jäsenet ottavat osaa avoimeen työpajaan virtuaalisella alustalla. Työpajan aukioloaikana aikana osallistujat saattoivat käydä lukemassa toistensa vastauksia ja täydentämässä omiaan. Tämän avulla halusin mahdollistaa vuorovaikutuksen ja mah-

dollisten uusien ideoiden syntyminen osallistujien kesken. Virtuaalityöpajassa oli kaksi osiota. Ensimmäisessä osassa täydennettiin Femsktin toimintaa koskeva Swot-analyysi. Swot-analyysin avulla pyrittiin saamaan selville mahdollisia teemoja, jotka toistuvat nyky- ja tulevaisuudentilasta puhuttaessa. Lisäksi halusin täydentää ja vertailla havainnoinnin aikana saamiani tuloksia Swot-analyysin tuloksiin saadakseni käsityksen siitä, eroavatko havainnoinnin tulokset toimijoiden omasta käsityksestä. Työpajan toisena osana oli aikajana, jossa olivat kohdat ennen, nyt ja vuonna 2025. Tähän aikajanaan osallistajat kirjoittivat, mikä oli parasta Femsktin toiminnassa ennen ja nyt ja miltä he toivoisivat toiminnan näyttävän vuonna 2025.

Työpaja oli avoinna neljä päivää aikavälillä 27.4.-30.4. Loppujen lopuksi siihen osallistui yhteensä 8 henkilöä. Työpajan aineisto koostui swot-analyysin ja aikajanan vastauksista. Analysoin aineistoa etsimällä näkemyksistä erilaisia teemoja ja yhdenmukaisuuksia, joiden avulla toimijoiden näkemyksiä ja tulevaisuudenkuvia pystyy osoittamaan.

6 Femsktin toiminta ja tavoitteet virtuaaliyhteisön näkökulmasta

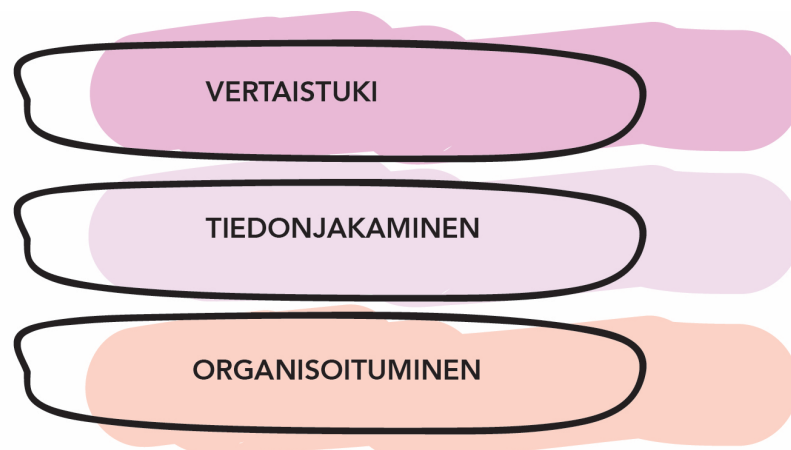
Tässä luvussa esittelen tuloksia Femsktin toiminnan ja Facebook-ryhmän keskusteluiden havainnoinnista ja virtuaalityöpajasta. Esittelen tulokset vastaten samalla opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Käsittelem eri aineistonkeräysmenetelmien tulokset omissa luvuissaan. Havainnoinnin tulosten esittelyyn sisällytän osittain myös Facebook-keskustelujen tuloksia, koska ne täydentävät toisiaan. Lopulta kokoan tulokset yhteen pohdinnassa luoden kuvauksen Femsktin toiminnasta, tavoitteista ja tulevaisuudennäkymistä. Lisäksi pyrin osoittamaan mahdollisia tuloksissa esille nousseita kehityskohteita.

6.1 Yhteisön virtuaalikeskustelu ja sen tavoitteet

Tässä luvussa erittelen havaintojani ja tuloksia Facebook-keskusteluiden analyysistä tutkimuskysymyksien kautta. Keskusteluanalyysillä halusin ennen kaikkea selvittää, mistä kaikesta jäsenet sisäisessä ryhmässään keskustelevat ja mitä näistä keskusteluista seuraa. Lisäksi halusin keskusteluiden havainnoinnin avulla selvittää jäsenten aktiivisuutta toimintaan osallistumisesta.

Keskustelujen analyysi toteutettiin Femsktin sisäisen Facebook-ryhmän keskustelujen havainnoinnin avulla (ks. Liite 1). Havainnointijakson 1.1.-28.2.2017 aikana Femsktin Facebook-ryhmässä oli jäseniä noin 320. Havainnointijakson aikana oli yhteensä 52 keskustelunaloitusta. Näihin keskusteluihin osallistui yhteensä 40 henkilöä. Keskustelunaloittajia oli yhteensä 12 henkilöä. Näistä henkilöistä 5 aloitti keskustelun enemmän kuin kerran. Tämä osoittaa sen, että Facebook-ryhmän jäsenistä hieman yli kymmenesosa osallistui havainnointijakson aikana keskusteluihin jollain tasolla. Facebook-ryhmässä on siis enemmistönä jäseniä, jotka eivät osallistu keskusteluun. Nämä henkilöt saattavat silti seurata keskustelua. Keskusteluiden analyysissä selvisi myös, että tietyt jäsenet ovat selkeästi aktiivisempia kuin toiset. Henkilöitä, jotka ottivat osaa enemmän kuin viiteen keskusteluun oli yhteensä 5. Tuloksena on siis, että pieni joukko jäsenistä on aktiivisia, keskustelee, kommentoi ja ideoi. Jäsenten aktiivisuus vaihteli myös eri keskustelutyypin ja teemojen mukaan. Silti tietyt henkilöt olivat jatkuvasti aktiivisia keskustelutyypistä riippumatta.

Facebook-keskustelujen analyysissä nousi esille, että ryhmän merkitykset, käyttötarkoitukset ja keskustelujen sisällöt vaihtelevat tilanteen mukaan. Keskusteluanalyysin tuloksena keskusteluista löytyi kolme teemaa.

Kuvio 6. Facebook- keskusteluiden teemat

Vertaistukeen liittyviä keskusteluja oli aikavälillä yhteensä kuusi. Näihin keskusteluihin osallistui yhteensä 14 eri henkilöä. Tämän pohjalta voidaan todeta, että Facebook-ryhmä ei ole vertaistuen tarjoamisen pääkanava. Vertaistuki-keskustelut liittyivät jäsenten taiteelliseen työhön, mielipiteisiin ja suosituksiin. Lisäksi keskusteluissa pyydettiin apua henkilökohtaisiin asioihin.

Tiedon jakamiseen liittyviä keskusteluja oli aikavälillä yhteensä 25 kappaletta. Näihin keskusteluihin osallistui yhteensä 14 eri henkilöä. Tiedon jakamiseen liittyviä keskusteluita oli Facebook-ryhmässä havainnointijakson aikana eniten. Tuloksena voidaan pitää sitä, että tiedon jakaminen on Facebook-ryhmän pääasiallinen käyttötarkoitus. Tiedon jakamiseen liittyvät keskustelut käsittelivät tarjolla olevia sarjakuvahakua, apurahahakua, festivaalihakua, sarjakuvan tekemiseen ja alaan liittyviä käytännön vinkkejä sekä projektimahdollisuuksien tarjoamista. Tiedon jakamisen lajeja olivat mainostaminen, suositukset ja sarjakuva-alaan liittyvien vinkkien jakaminen. Tiedon jakamiseen liittyvät keskustelut olivat sisällöstään riippuen vaihtelevasti merkityksellisiä ryhmän eri jäsenille. Osa ryhmään kuuluvista on kiinnostunut esimerkiksi näyttelysuosituksista, osa tulevista apurahahauista ja osa piirtämiseen liittyvistä kurssisuosituksista. Oli nähtävissä, että tietyt henkilöt kommentoivat esimerkiksi sarjakuvamatkoihin, apurahoihin ja neuvonantoon liittyviä keskusteluita, kun taas osa oli aktiivisempia esimerkiksi tapahtumasuosituksiin liittyvissä keskusteluissa. Jäsenet siis kommunikoivat vaihtelevasti oman kiinnostuksen kohteensa mukaan keskustelun aiheesta riippuen.

Tiedon jakamiseen liittyvien keskusteluiden jälkeen seuraavaksi eniten keskusteluja käytiin organisoitumiseen liittyen. Niitä oli aikavälillä yhteensä 21 ja keskusteluihin osallistui yhteensä 25 eri henkilöä. Tuloksena voidaan siis pitää, että organisoituminen on tiedonjakamisen jälkeen seuraavaksi merkittävin käyttötarkoitus Femsktin Facebook-ryhmälle. Organisoitumiseen liittyvät keskustelut liittyivät Femsktin käytännön toiminnan organisointiin. Keskustelunaiheena olivat Femsktin julkinen näkyvyys verkossa, tuotantojen käytännön esittely ja suunnittelu sekä apurahojen hakemisen suunnittelu. Näiden pohjalta organisointiin liittyvät keskustelut voidaan luokitella edelleen kolmeen eri ryhmään, sisäisen toiminnan, projektien sekä viestinnän ja markkinoinnin organisoiminen.

Facebook-keskustelujen analyysin tuloksena oli, että keskusteluilla oli erityyppisiä seurauksia keskustelujen teemoista riippuen. Vertaistukeen, tiedon jakamiseen ja organisoitumiseen liittyvät keskustelut tähtäävät luonnollisesti erilaiseen päämäärään. Tulok-

sena voidaan pitää, että vertaistukeen liittyvien keskusteluiden seurauksena oli keskustelu tai neuvominen. Tiedonjakamiseen liittyvissä keskusteluissa puolestaan seurauksena ilmeni tiedonjakaminen itsessään tai mahdolliset jatkotoimenpiteet, jotka saattavat johtaa organisoitumiseen liittyviin keskusteluihin. Analyysin tuloksena oli, että organisoitumiseen liittyvien keskusteluiden seurauksena oli toiminnan jonkinasteinen organisoituminen, suunnittelu ja ideointi tai prosessin päättäminen. Joissakin keskusteluissa seurauksia ei ollut ollenkaan. Tämän pohjalta voidaan sanoa, että keskustelu ja sen seuraukset sekä jatkuvuus vaihtelevat keskustelukohtaisesti. Keskusteluiden jatkuvuus, osallistujien aktiivisuus ja keskusteluiden seuraukset näyttäisivät liittyvän ryhmän jäsenten resursseihin ja kiinnostuksen kohteisiin.

"Kyl kiinnostais! Tosin mulla on aikaa vasta kesällä/ syksyllä. Mutta voihan muut aloittaa vaikka heti, siis sellaiset jotka ehtii." (Ryhmän jäsenen kommentti projektiehdotukseen 23.2.2017).

"Mä voin tulla myös jo kybäks /ennen kybää paikalle autteleen kirjaksien ja lehdysten ja muuten sarjispöydän laiton kans!" (Ryhmän jäsenen kommentti myyntivuoro-kyselyyn 5.2.2017).

Facebook-ryhmässä ei ole käytössä avainsanoja tai muita tunnuksia keskustelunaloituksen yhteydessä. Yhdellä silmäyksellä ei siis useinkaan pysty näkemään, mistä keskustelussa on kyse. Tämän pohjalta voidaan todeta, että keskusteluiden jatkuvuus ja seuraukset liittyvät myös Facebook-alustan käytännöllisyyteen.

"Ketjut on välillä niin pitkiä." (Ryhmän jäsenen kommentti keskusteluketjujen epäselvyydestä 23.2.2017).

Osa keskusteluketjuista venyi todella pitkiksi ja alkuperäisen aiheen kommentoinnin lisäksi myös kommentteilla oli kommentteja. Osa näistä kommentteista liittyi myös aiheisiin, jotka eivät olleet alkuperäisen keskustelun aiheena. Facebook-keskustelut etenivät keskustelunuomaisesti ja osittain melko epästrukturoidusti. Analyysissä esille nousi keskusteluketjuja, joissa keskustelut etenivät aloittajan alkuperäisestä aiheesta toiseen suuntaan. Osa keskusteluista saattoikin synnyttää enemmän keskustelua tai ratkaisuehdotuksia aiheesta, joka ei ollut alkuperäinen tarkoitus. Keskusteluihin osallistuvat henkilöt olivat siis innokkaita ideoimaan ja jakamaan kehitysehdotuksia varsinaisen aloitusaiheen ulkopuolelta. Nämä keskustelut kuitenkin päättyivät usein ennen kuin ideoita tai kehitysehdotuksia päästiin käsittelemään.

"Miltä tällainen enkkulogo näyttää?" (Ryhmän jäsenen keskustelunaloitus, jossa liitteenä luonnos englanninkielisestä logosta 11.1.2017).

→ seurauksena kommentointia Feministisen sarjakuvatoiminnan nimestä ja lyhenteestä yleisesti, ei kommentteja logoasiaan, eikä seurauksia nimiasiaan.

Keskustelun jatkuvuuden ja seurauksien pohjalta, voidaan myös todeta, että Femsktin Facebook-ryhmässä ja sen keskusteluissa on todella paljon keskustelua ja esimerkiksi ideoita, jotka jäävät toteuttamatta osallistujien kiinnostuksen kohteiden, resurssien tai alustan käytännöllisyyteen liittyvien seikkojen takia. Facebook- keskusteluiden analyysin pohjalta on siis nähtävissä, että virtuaaliyhteisö hyödyntää vain osittain jäseniensä potentiaalia ja esimerkiksi inhimillistä pääomaa.

6.2 Femsktin toiminta käytännössä havainnoinnin ja Facebook-keskusteluiden analyysin pohjalta

Tässä luvussa kerron Femsktin toiminnan osallistuvan havainnoinnin tulokset. Täydennän tuloksia sisäisen Facebook-ryhmän ja havainnointijakson aikana perustetun Facebook-ryhmän sisältöjen avulla. Esitän tulokset tutkimuskysymyksiä avulla. Osallistuvan havainnoinnin avulla halusin selvittää, mitä Femsktin toiminta on käytännössä.

Femsktillä on käytössään sisäinen Facebook-ryhmä, johon kuuluu suurin osa sen jäsenistä. Lisäksi projekteja varten perustetaan suljettuja ja tiettyä asiaa tai projektia varten olevia Facebook-ryhmiä, kuten havainnointijakson aikana. Havainnoin, että projektit, työtehtävät, keskustelut ja henkilöt liikkuvat fyysisen ympäristön ja verkkoalustojen välillä. Nousi myös esille, että Femsktin käytännön toiminta on sekä fyysistä että verkossa, erityisesti Facebook-ryhmässä, tapahtuvaa toimintaa. Havainnoinnin tuloksena voidaan siis pitää, että Femsktin toiminta on osittain virtuaalista. Tämä tuli esille esimerkiksi sarjakuvafestivaalimatkaan liittyvässä palaverissa. Palaverissa käsitellyt asiat siirtyivät jatkokäsittelyyn matkaa varten perustettuun suljettuun Facebook-ryhmään ja Google Drive -alustalle.

"Laadin x-henkilön kokousmuistion pohjalta aikataulun yms. infokoosteen. Tuonne kun täydentää aikoja ja yhteystietoja vielä niin sopii vaikka tallentaa pdf:nä puhelimeen ☺" (Suljetun Facebook-ryhmän jäsenen kommentti ja linkin jakaminen palaverin muistion siirtämisestä Google Drive -alustalle 8.1.2017)

Ryhmässä jaettiin myös muuta tietoa, kuten matkasuositus linkkejä ja Google Driveen luotuja dokumentteja esimerkiksi matkan budjetista. Lisäksi ryhmässä keskusteltiin toiminnan organisoimisesta ja jaettiin tai itseohjautettiin tekemään työtehtäviä.

Seurantajakson aikana havaitsin, että projektit lähtevät liikkeelle, jos vähintään yksi tekijä on sitoutunut projektiin ja projekti on ikään kuin jo liikkeellä. Tämä tuli ilmi esimerkiksi Facebook-keskusteluissa. Siellä projektit joissa tarvittiin tekijöitä projektiin, jossa oli jo vetäjä saivat eniten osallistujia keskusteluun ja johtivat useimmiten sitoutumiseen. Keskustelujen pohjalta projektit, jotka olivat epämääräisempiä ja vaativat vielä suunnittelua ja työryhmän kokoamisen, eivät olleet niin suosittuja eivätkä myöskään juuri johtaneet toimenpiteisiin. Havaitsin saman ilmiön myös Söderkullan sarjakuvanäyttelyn tuottamiseen liittyvässä projektissa. Minulla oli vaikeuksia saada mukaan osallistujia suunnittelemaan toimintaa. Kuitenkin, kun tarvitsin apua pieniin ja selkeisiin työtehtäviin oli apua saatavilla. Jonkun täytyi siis organisoida toimintaa, että omaehtoisuus ja itseohjautuminen toteutui.

Havaintojeni pohjalta tekijöiden rooleja ja työtehtäviä ei ollut määritelty selkeästi ja toiset tekivät enemmän organisointiin liittyviä asioita kuin toiset. Havainnoimani palaverit ja tapaamiset olivat epästruktrutoituja ja etenivät keskustelunuomaisesti aiheesta toiseen. Havainnointijakson aikana vastuiden ja työtehtävien jakautumisesta keskusteltiin muutamassa tapaamisessa ja Facebook-ryhmissä. Vastuuta ei kuitenkaan selvästi jaettu tekijöiden kesken. Tämän pohjalta toimintaa voidaan siis jossain määrin pitää organisoimattomana. Vastuu ja työtehtävät kuitenkin jäivät niiden ihmisten hoidettavaksi, joilla oli aikaa ja jotka tarttuivat niihin.

Havainnoinnin pohjalta työtehtävien organisointi Ranskan matkaan liittyvän projektin aikana tapahtui pääosin matkaa varten perustetussa suljetussa Facebook-ryhmässä. Ryhmässä oli yhteensä kahdeksan jäsentä, joista lisäksi viisi oli lähdössä matkaan Femsctin edustajina Suomesta. Femsctin jäsenille tarkoitettussa Facebook-ryhmässä käytiin havainnointijakson aikana läpi matkaan liittyviä käytännön asioita markkinointiin, viestintään, matkan ohjelmasisältöön ja matkajärjestelyihin liittyen. Söderkullan näyttelyyn liittyen organisointi tapahtui Femsctin Facebook-ryhmässä, yksityisviesteillä ja tapaamisilla.

Havainnoinnin pohjalta suuri osa projekteihin osallistuvista jäsenistä oli innokkaita ideoimaan ja keskustelemaan työtehtävistä, mutta varsinaista sitoutumista tietyn tehtävän suorittamiseen tietyn aikarajan sisällä ei syntynyt missään vaiheessa projektia.

Toimijat ottivat itsenäisesti joitakin tehtäviä vastuulleen projektin edetessä. Esimerkiksi sosiaalisen median markkinointia käytiin Ranskan festivaalimatkan suunnittelupalaverissa läpi määrällisesti, mutta markkinoinnin sisältöä tai toteuttajaa ei kuitenkaan määritelty etukäteen. Vastuu sosiaalisen median päivittämisestä jakautui osallistujien kesken ja jokainen päivitti matkaan liittyviä asioita omaan aikatauluunsa ja resursseihinsa sopivasti. Sosiaalisen median päivittäminen ja tiedotus ei ollut suunnitelmallista ja sen toteutus jäi viime tintaan. Myös jäsenten kanssa käydyissä keskusteluissa tuli ilmi, että sosiaalista mediaa saavat päivittää kaikki Femsktin jäsenet, jotka pyytävät tunnuksia. Omassa perehdytyspalaverissa käytiin suurpiirteisesti kuitenkin läpi, minkälaista sisältöä Femsktin eri markkinointikanaviin laitetaan.

Seurantajakson aikana havaitsin, että Femsktin aktiiviset toimijat vaihtelevat projekti-kohtaisesti. Usein projekti lähtee liikkeelle siitä, että joku jäsenistä ehdottaa tai käynnistää uuden projektin tai herättelee säännöllisiä aiemminkin toteutettuja tuotantoja. Facebook-keskustelujen analyysin ja havainnointijakson perusteella myös ulkopuoliset toimijat ottavat yhteyttä Feministiseen sarjakuvatoimintaan yhteistyöpyyntöjen merkeissä. Havaintojen pohjalta vaikuttaisi myös, että verkostolla on usein ideoita enemmän kuin mahdollisia tekijöitä tai resursseja toteuttaa. Tämä tuli esille havainnointijakson aikana esimerkiksi Femsktin kuukausitapaamisessa eli miitissä, Facebook-ryhmässä ja keskusteluissa, joita kävin toimijoiden kanssa. Tilanteissa nousi muutaman kerran esille se, että Femsktin toimijoista kukaan ei tee sitä täyspäiväisesti ja siksi henkilöstöön, aikaan ja jaksamiseen liittyvät resurssit ovat rajalliset. Havaintojeni perusteella näissä tilanteissa tuotannot tehdään mahdollisuuksien mukaisella panostuksella, siirretään tai jätetään kokonaan välistä.

Havainnoin, että toimijoiden resurssit tehdä töitä olivat vaihtelevat ja toisistaan poikkeavat. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että havainnointini aikana suljetussa Facebook-ryhmässä keskusteluissa toistui toteamus, että joku ei nyt kerkeä keskittymään asiaan. Yksi matkalle lähtijä esimerkiksi ilmoitti, että omat resurssit eivät riitä matkan suunnitteluun ja järjestämiseen ennen varsinaista matkaa. Muut jäsenet avustivat tätä henkilöä matkaan liittyen kertomalla esimerkiksi, mitä hänen tulisi tehdä ennen matkaa ja varamalla hänen puolestaan junaliput. Muiden resursseista ei puhuttu, mutta suunnitteluvaiheessa matkaan liittyvässä suljetussa Facebook-ryhmässä yksi paljon vastuuta ottanut henkilö kertoi myös toistuvasti omien aikaresurssiensa puutteista.

Tekijöiden aktiivisuutta havainnoidessani huomasin, että samat tekijät olivat enemmän aktiivisia kuin toiset. Toiminnan organisointiin liittyvät tehtävät olivat havainnointijakson aikana suurilta osin samojen henkilöiden vastuulla. Facebook-ryhmän keskusteluissa näiltä henkilöiltä tuli kuitenkin jaksamiseen ja vastuunjakautumisen epätasaisuuteen liittyvää palautetta. Projektin organisoijan asema ei siis välttämättä ollut itse valittu tai mieluinen rooli tekijöilleen.

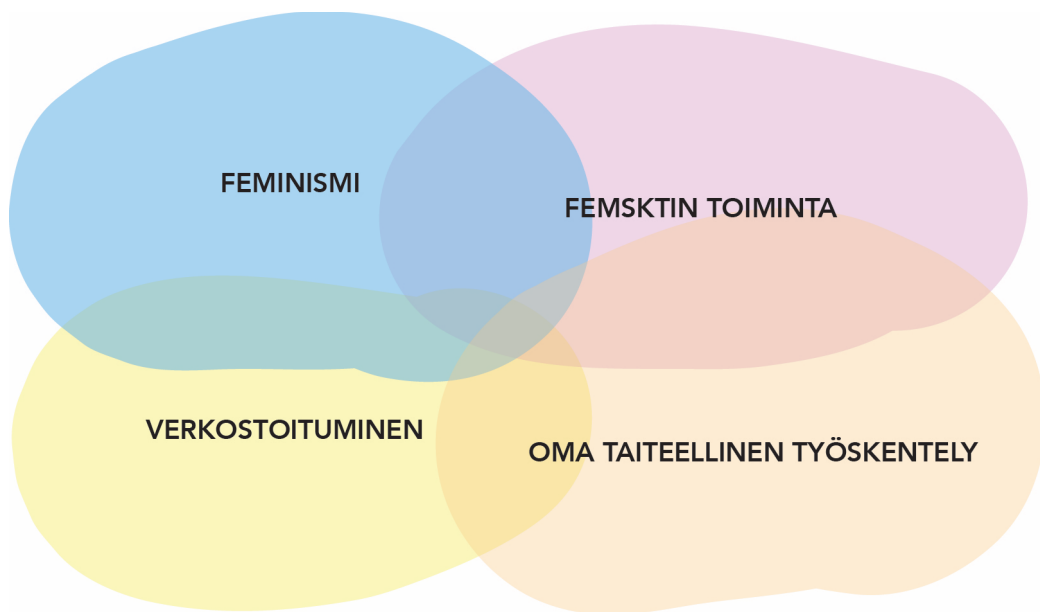
”Sieltä on pyydettykin tiedotetta, arvatkaa oonko jaksanu tai ehtiny mitään. Sitä tehdään sen verran kun ehditään ja jaksetaan, ei se saa olla yhdestä ihmisestä kii.” (Ryhmän jäsenen kommentti organisoitumiseen liittyvässä keskustelussa 14.2.2017).

Tämän pohjalta voidaan todeta, että Femsktin toiminta ei siis ole täysin hierarkiatonta ja vertikaalista, vaan sieltä on löydettävissä jonkinlaisia hierarkia-malleja. Havaintojen perusteella projektien vetäjä tai henkilö, joka ottaa vastuun esimerkiksi jonkun projektin vetämisestä, valikoituu melko sattumanvaraisesti sen mukaan, kenellä on aikaa, kiinnostusta tai jaksamista olla mukana. Kukaan ei ottanut asioista yksin vastuuta, vaan vastuu jakautui Facebook-keskustelujen avulla muillekin projektiin osallistuneille.

Femsktin toimintaa havainnoidessani huomasin, että toimijat reagoivat muuttuviin tilanteisiin melko nopeasti ja luovasti. Tämä tuli esille esimerkiksi havainnoimani matkan aikana ja Facebook-ryhmässä. Esimerkiksi sairastapauksissa toimijat ottivat tilanteet ja työtehtävät haltuunsa, niin ettei tapahtumien eteneminen estynyt. Facebook-ryhmässä tämä näkyi esimerkiksi siinä, kuinka havaintojeni pohjalta ilmeni, että yhteisö reagoi yllättäviin tilanteisiin, kuten esimerkiksi oman julkisen Facebook-ryhmän häiriköintiin, erittäin nopeasti, joustavasti ja yhteistyötaitoisesti. Käytännön ongelmanratkaisutilanteissa toimijoilla oli hyvät valmiudet toimia.

Havainnoin myös, että resurssien puutteen johdosta toimintaa on dokumentoitu melko vähän. Tarkkoja lukuja esimerkiksi julkaisuista, näyttelyistä ja festivaaleille osallistumisista ei ollut saatavilla.

Havaintojeni pohjalta yksi selkeimpiä tuloksia on, että jäsenillä on erilaisia syitä olla mukana Femsktin toiminnassa. Mukanaolon syyksi nousivat feminismi ja siihen liittyvät arvot yleisesti, oman taiteellisen työskentelyn edistäminen, verkostoituminen, joka pitää sisällään myös yhteisöllisyyden ja vertaistuen sekä Femsktin toiminnan edistäminen. Tämän perusteella voidaan todeta, että Femsktin toiminta on monipuolista toimintaa, joka liittyy niin yksilön kuin yhteisönkin asioiden ja arvojen edistämiseen.

Kuvio 7. Femsstin toiminnan lähtökohtia

Erilaiset syyt olla mukana toiminnassa tulivat esille esimerkiksi festivaalimatalla Ranskassa. Havaittiin, että osa matkalle osallistuvista henkilöistä toimi pääasiassa oman taiteellisen työnsä edistämiseksi, kun taas osa keskittyi enemmän myös tuotannollisten asioiden hoitamiseen ja Femsstin toiminnan edistämiseen ja esilletuomiseen. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että kiinnostus ja mahdollinen panostus tuotannollisia asioita kohtaan oli osallistujien kesken vaihteleva. Esimerkiksi viidestä matkalle osallistuneesta henkilöstä, vain yksi henkilö oli matkan aikana mukana kaikissa Femsstin järjestämissä tapahtumissa ja niiden järjestelyissä alusta loppuun. Yksi matkalla mukana ollut henkilö puolestaan ilmoitti, että osallistuu toimintaan sen verran, kun ehtii oman taiteellisen työnsä ja esimerkiksi kustantajien kanssa käytävien tapaamisten ohella. Aktiivinen verkostoituminen oli Femsstin toiminnassa näkyvää. Esimerkiksi Ranskan festivaalimatalla mukana olleet henkilöt toimivat jatkuvasti verkostoitumisen esimerkiksi Femsstin flyereiden, ja omien sarjakuvanäytteiden jakamisessa sekä muiden feminististen sarjakuvatoimijoiden kanssa yhteystietojen vaihtamisen ja projektien suunnittelun avulla.

6.3 Femsktin jäsenten kokemus toiminnasta ja sen tulevaisuudesta virtuaalityöpajassa

Tässä luvussa esittelen tuloksia Femsktin jäsenille järjestetystä virtuaalityöpajasta. Työpaja oli Google Drivessä ja siihen pääsi osallistumaan Facebook-ryhmässä ja sisäisen sähköpostilistan avulla jaetun linkin kautta mihin kellon aikaan tahansa. Työpaja oli auki neljä päivää ja osallistujat saivat sinä aikana vapaasti käydä työpajassa kirjoittamassa, lukemassa ja täydentämässä vastauksia. Osallistua sai nimellä tai nimimerkillä. Tämän avulla halusin varmistaa, että osallistuminen oli avointa ja helppoa huolimatta siitä halusiko tuoda oman nimensä esille. Työpajaan osallistui yhteensä kahdeksan henkilöä, joista seitsemän omalla nimellään ja yksi nimimerkillä.

Työpajaan osallistumisen ajat tai kerrat eivät olleet rajoitettuja eikä työpaja ollut ohjattu tai valvottu. Ilmoitin kuitenkin, että kysymyksiä ja ajatuksia saa koko työpajan esittää joko julkisessa Facebook-ryhmässä tai yksityisviestillä minulle. Työpajaan osallistuvat henkilöt näyttivät ymmärtävän työpajan kaikki kohdat hyvin, koska kysymyksiä ei tullut ja vastaukset vastasivat tehtävänantoa. Osallistujat myös kehittivät omaehtoisesti Facebook-keskustelussa oman keinonsa osoittaa työpajassa, että ovat samaa mieltä jonkun muun vastaajan kanssa. Tämä toteutettiin lisäämällä plus-merkki vastauksien perään, joista oli samaa mieltä ja joita piti erittäin tärkeinä. Oli myös huomattavissa, että osallistujat toivoivat, että mahdollisimman moni osallistuisi työpajaan ja he kannustivat toisiaan osallistumaan siihen. Työpajaan osallistumisen jälkeen Facebook-ryhmässä jatkettiin keskustelua toiminnan kehittämisestä ja tuotiin esille uusia mahdollisia toimintatapoja.

Työpajan ensimmäisessä osiossa täydennettiin Femsktiin liittyvää Swot-analyysiä. Swot-analyysissä oli kohdat vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Swot-analyysissä vahvuudet ja heikkoudet käsittelivät Femsktin sisäistä toimintaa ja mahdollisuudet ja uhat ulkoista toimintaympäristöä. Swot-analyysiin tuli eri vastauksia yhteensä 42, vahvuuksiin 11 kohtaa, heikkouksiin 10 kohtaa, mahdollisuuksiin 8 kohtaa ja uhkiin 10 kohtaa. Vastauksia annettiin selkeästi kahdella eri tasolla. Osa vastauksista liittyi konkreettiseen käytännön toimintaan ja osa arvoihin sekä muihin käsitteellisiin asioihin.

Työpajaan osallistujien mielestä Femsktin toiminnan vahvuuksia ovat vapaaehtoisuus, horisontaalisuus, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tukeminen, vertaistuki, yhtei-

söllisyys, avoimuus, oman työpanoksen määrittely, yhdessä oppiminen, toiminnan monimuotoisuus, hyvä ja kannustava ilmapiiri ja melko hyvin toteutuva itseohjautuvuus.

Femsktin toiminnan heikkoudet liittyivät enemmän konkreettisiin asioihin, kuin arvoihin ja käsitteellisempiin asioihin. Työpajaan osallistujat listasivat Femsktin toiminnan heikkouksiksi päätöksenteon, järjestäytyneisyyden ja johtajuusmallin, toiminnan hahmottamisen vaikeuden, uusien jäsenten passiivisuuden, aktiivisten tekijöiden väsymisen, tiedottamisen, some-alustan ja vertaistuen puutteellisuuden. Tuloksena on, että Femsktin toiminnan heikkoudet liittyvät organisoitumiseen, jäsenten aktiivisuuteen ja resursseihin, yhteisöllisyyteen, tiedottamiseen ja virtuaalisuuden toteutumiseen.

Työpajaan osallistuneiden mielestä Femsktin toiminnan mahdollisuudet liittyivät pitkälti tasa-arvon edistämiseen. Mahdollisuuksiksi listattiin toiminnan inklusiivisuus, yhteiskunnan asenteiden ja ympäristön muuttaminen, sarjakuvan tekemiseen innostaminen, Feministisen toiminnan ja asenteiden valtavirtaistaminen edelleen esimerkiksi työelämässä, Internet ja vapaa sekä ilmainen tiedonvälitys ja verkostoituminen muiden feminististen toimijoiden kanssa verkossa ja sen ulkopuolella. Mahdollisuus- kohdassa tuli esille myös muutamia hyvin konkreettisia toimintaehdotuksia. Yksi ehdotus oli esimerkiksi saada lisää resursseja ja rahoitusta myymällä Femsktin osaamista matalan kynnyksen ja yhteisöllisen toiminnan parissa työelämään ja työpaikoille. Myös tällä hetkellä vallitsevaa trendiä tasa-arvosta ja tiedonjakamisesta pidettiin hyödynnettävänä seikkana.

Toiminnan uhat työpajaan osallistuvien mukaan liittyivät yhteiskunnan ja sarjakuvakentän asenteisiin, rahoitukseen ja fyysisen kokoontumispaikan puuttumiseen. Yhteiskunnan asenteisiin liittyviä uhkia ovat trollit, ahdasmielisyys, syrjintä ja vihamielinen ilmapiiri, joka voi rajoittaa toimintaa. Sarjakuvakentän asenteissa uhkana mainittiin kentällä vallitseva vähättelevä asenne. Rahoitukseen liittyvät uhat liittyivät apurahojen saamisen vaikeuteen ja siihen, ettei Femsktin toiminnasta voida maksaa palkkaa toimijoille. Toisaalta uhkana nähtiin myös se, että moni toimintaan osallistuva tekee töitä Femsktin ulkopuolella eikä aikaa tai energiaa jää Femsktin toiminnan tekemiseen.

Kuvio 8. Femsstin jäsenten näkemykset toiminnan vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista

Swot-analyysin tuloksena voidaan pitää, että Femsstin toiminnan kannalta oleellisimpina asioina pidetään Feminististen arvojen ja sarjakuvan edistämistä ja valtavirtaistamista, yhteisöllisyyttä, itseohjautuvuutta, vapaaehtoisuutta ja laaja-alaista verkostoitumista myös kansainvälisesti. Toiminnan toteutumisen kannalta oleellisia asioita ovat esimerkiksi organisoituminen, jäsenten aktiivisuus ja resurssit, yhteisöllisyys, tiedottaminen ja toimiva verkkoalusta. Myös fyysinen kokoontumispaikka ja rahoitus vaikuttavat toiminnan toteutumiseen. Lisäksi sarjakuvakentän ja koko yhteiskunnan asenteilla ja varsinkin vihamielisellä ja syrjivällä ilmapiirillä voi olla vaikutusta toimintaan ja esimerkiksi siihen, kuinka rohkeasti voidaan toimia ja tiedottaa.

Työpajan toisessa osiossa osallistujat täyttivät Femsktiin liittyvää aikajanaa. Kysymyksinä aikajanassa olivat: 1) Mitkä olivat Femsstin toiminnan parhaat puolet ennen? 2) Mitkä ovat Femsstin toiminnan parhaat puolet nyt? ja 3) Miltä toivoisit Femsstin toiminnan näyttävän vuonna 2025? Työpajan tuloksena muodostui kuva siitä, miten toiminta ja sen parhaat puolet ovat muuttuneet ja miten niiden pohjalta voitaisiin kehittää toimintaa edelleen tulevaisuudessa toimijoiden näkökulmasta.

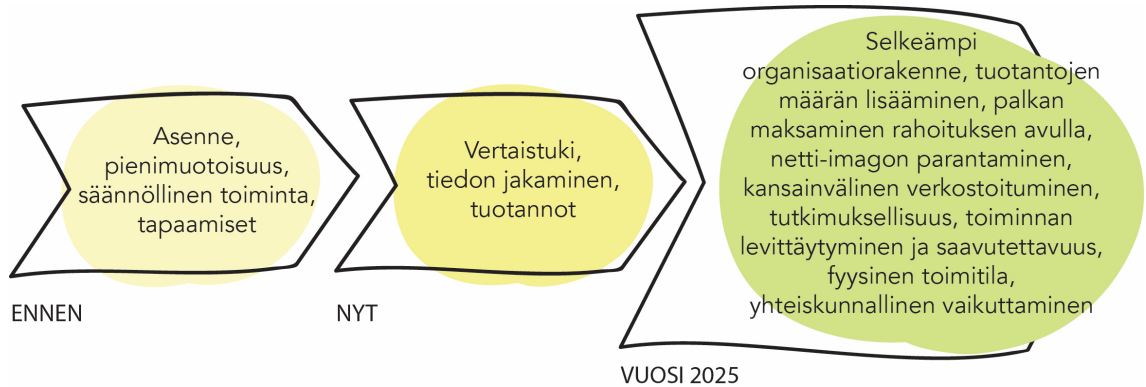

Työpajaan osallistuneiden mukaan toiminnan parhaat puolet ennen liittyivät toiminnan raivoisuuteen, innostukseen, kannanottoihin, Femsktin omaan *Namifezi*- sarjakuvajulkaisuun ja ilmaisten pientapahtumien ja kokoontumisien säännölliseen järjestämiseen. Femsktin toiminnan parhaat puolet tällä hetkellä voidaan jakaa kolmeen eri teemaan, vertaistuki, tiedon jakaminen ja tuotannot. Vertaistukeen liittyvät parhaat puolet olivat työpajaan osallistuvien mielestä tapaamiset kahviloissa, uusien tekijöiden esille nostaminen, yhteisön tarjoama tuki, matalan kynnyksen viestittely netissä, avulias ja hyvä ilmapiiri ja verkostoituminen Suomessa ja kansainvälisesti. Tiedon levittämiseen liittyvät hyvät puolet olivat työpajaan osallistuvien mielestä yhteisen tekemisen kautta syntynyt uskallus tuoda epäkohtia esille sekä mahdollisuudet, joista kuulee Femsktiläisten kautta. Tuotantoihin liittyvät parhaat puolet liittyivät Femsktin tuottamaan säännölliseen sarjakuvavivun ja sarjakuvaresidenssiin. Lisäksi parhaana puolena pidettiin *Femidist-roa*, jossa on koottuna Feminististä sarjakuvaa myytiin festivaaleja ja muita tapahtumia varten.

Työpajaan osallistuneiden tulevaisuudenkuvat ja ideat Femsktin toiminnasta liittyivät organisaatorakenteeseen, tuotantojen määrään, rahoitukseen, Femsktin imagoon, verkostoitumiseen, tutkimuksellisuuteen, fyysiseen tilaan, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja toiminnan levittäytymiseen ja saavutettavuuteen.

Organisaatorakenteeseen liittyvät tulevaisuudenkuvat olivat järjestäytyminen sekä johtajan tai johtoryhmän olemassaolo. Tuotantojen määrään liittyvä tulevaisuudenkuva oli sarjakuvajulkaisujen määrän lisääminen. Työpajassa tuli ilmi, että rahoituksen avulla haluttaisiin palkata Femsktille ainakin yksi kokopäiväinen työntekijä. Femsktin imagoon liittyvät tulevaisuudenkuvat liittyivät Femsktin online presenssiin ja toimivampiin kotisivuihin. Tulevaisuuskuva kysyttäessä verkostoitumiseen liittyvät asiat nousivat selkeästi eniten esille osallistujien kesken. Verkostoitumiseen liittyviä tulevaisuuskuvia olivat Femsktin toimintaverkoston kansainvälistyminen, yhteistyö eri alojen ammattilaisten kanssa ja yhteinen ”päämaja” jonkun toisen toimijan kanssa. Tutkimuksellisuuteen liittyviä tulevaisuudenkuvia olivat tietopankki olemassa olevista hyviksi havaituista toimintamuodoista. Lisäksi työpajassa nousi esille Femsktin vaikutus naistekijöiden työn dokumentoimiseen ja historian kirjoitukseen. Toiminnan levittäytymiseen ja saavutettavuuteen liittyvät tulevaisuudenkuvat olivat valtakunnallisen toiminnan lisääminen ja levittäytyminen pienemmille paikkakunnille, joissa tukea tarvitaan eniten. Tähän ratkaisuksi tarjottiin erilaisia kiertäviä tapahtumia ja residenssejä sekä osallistumista tapaa-

misiin ja tapahtumiin uusilla keinoilla esimerkiksi nettikameran, *whatsappin* tai muun välityksellä.

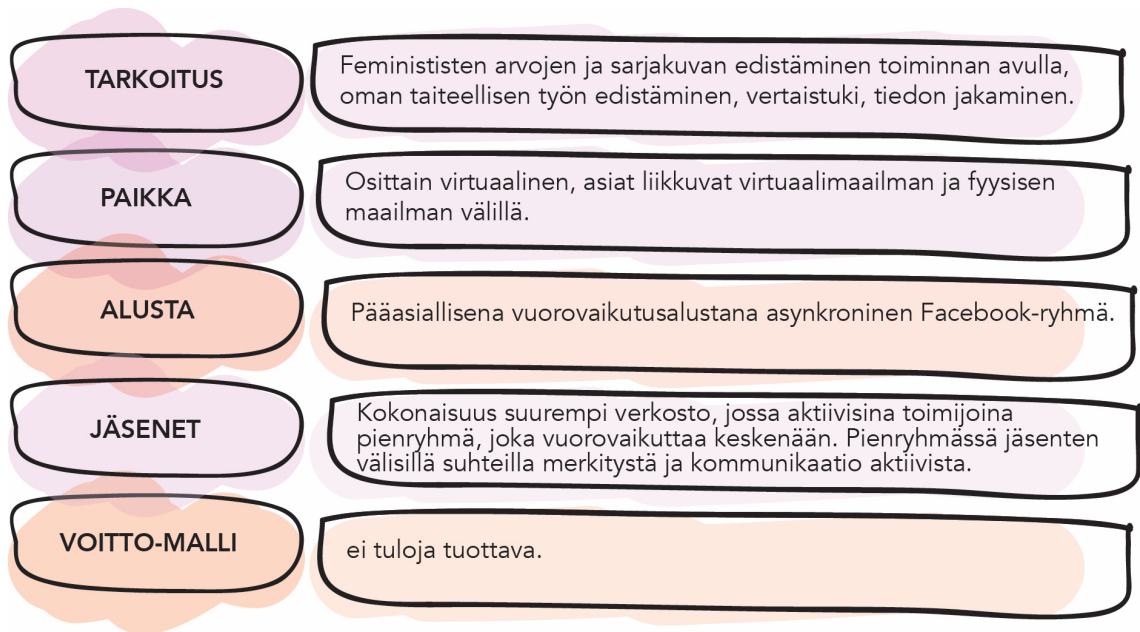

Kuvio 9. Virtuaalityöpajan tuloksena Femsstin toiminnan parhaat puolet ennen, nyt ja vuonna 2025

Työpajan aikajanan tuloksena voidaan pitää sitä, että vaikka toiminnan parhaiksi puoleiksi koettiin ennen esimerkiksi pienimuotoisuus ja asenne, on toimijoilla selkeästi järjestäytymiseen ja toiminnan laajentamiseen liittyviä toiveita tulevaisuuden suhteen. Tämän pohjalta voidaan todeta, että toimijoilla on tällä hetkellä selkeästi halua kehittää Femsstin toimintaa eteenpäin.

7 Pohdinta

Tulosluvussa pyrittiin vastaamaan kysymykseen "Minkälaisia ovat Femsstin toiminta ja tavoitteet virtuaaliyhteisöllisyyden näkökulmasta?". Alla ovat tiivistettynä tulosluvun tulokset mukailen Porterin määritelmää virtuaaliyhteisön piirteistä.

Kuvio 10. Femsktin toiminnan malli virtuaaliyhteisön näkökulmasta (mukaillen Porter 2004)

Päätutkimuskysymykseen pyrittiin vastaamaan kuuden alatutkimuskysymyksen avulla. Tutkimustuloksina alatutkimuskysymyksiin löytyivät seuraavat kohdat:

1) Minkälaista toiminta on käytännössä?

- Matalahierarkkista, osittain itseohjautuvaa ja epäorganisoituakin toimintaa, joka tapahtuu osittain virtuaalisesti ja osittain fyysisessä ympäristössä. Toiminta on tiedon jakamista, vertaistukea, Feminististen arvojen ja sarjakuvan edistämistä ja yksilön oman taiteellisen työn edistämistä.

2) Mistä yhteisö keskustelee?

- Yhteisö keskustelee tiedon jakamiseen, vertaistukeen ja organisoitumiseen liittyvistä asioista.

3) Ketkä keskustelevat?

- Pieni aktiivinen joukko keskustelee, kommentoi ja ideoi. Muut jäsenet joko seuraavat keskustelua tai eivät seuraa sitä.

4) Mitä yhteisön keskusteluista seuraa?

- Yhteisön keskusteluista seuraa resursseista, kiinnostuksen kohteista ja alustan käytännöllisyydestä sekä keskustelun teemasta riippuen erilaisia asioita ja välillä siitä ei seuraa mitään näkyvää.

5) Kuinka Femsktin jäsenet itse kokevat toiminnan?

- Jäsenet kokevat toiminnan tärkeäksi kanavaksi vaikuttaa yhteiskunnallisesti, saada vertaistukea ja olla osa yhteisöä, joka edustaa heille tärkeitä arvoja. He kokevat toiminnan myös vapaaehtoiseksi ja erilaisia mahdollisuuksia avaavaksi. Toisaalta jäsenet kokevat toiminnan olevan myös epäorganisoitua ja sen takia epäselkeää ja eri jäsenten kohdalla huomattavan eri verran resursseja vievää sekä liian vähän yhteisöllistä.

6) Miten Femsktin jäsenet näkevät/toivovat toiminnan kehittyvän tulevaisuudessa?

- Jäsenet haluaisivat tulevaisuudessa Femsktin toiminnan olevan imagollisesti selkeämpää, enemmän fyysisessä ympäristössä, runsaampaa, organisoidumpaa, työllistävää, tutkimuksellisempaa, kansainvälisestikin levittäytyneitä ja verkostoitunutta, avointa ja saavutettavaa toimintaa, jonka vaikutukset näkyisivät yhä enemmän yhteiskunnallisesti.

Vapaaehtoisvoimin pyörivä Femskt toteuttaa monenlaisia projekteja suhteellisen pienillä tuotantoresursseilla. Toimintaan osallistuu projektikohtaisesti eri henkilöitä, joiden projektiosaaminen ja kokemus on vaihtelevaa. Toimintaa rahoitetaan mahdollisuuksien mukaan apurahoilla ja sarjakuvien myyntituloilla, mutta varsinaista palkkaa työstä ei saa. Koska suuri osa tekee Feminististä sarjakuvatoimintaa päivätyön, opiskelun tai muun ohella, on ideoita ja projektimahdollisuuksia luonnollisesti enemmän kuin verkostolla on aikaa toteuttaa. Vaikka Feministisen sarjakuvatoiminnan toiminta on aktiivista ja melko monialaista yhteistyötä, voitaisiin laajemmalla projektikirjolla ja yhteistyöllä saada enemmän näkyvyyttä ja tunnettua ja tätä kautta levittäytyneempää ja saavutettavampaa toimintaa. Laaja verkosto, erilaiset toimijat ja toimintatavat sekä monialainen osaaminen mahdollistaa parhaimmillaan Femsktille paljon. Osaamista löytyy, projekteihin voidaan reagoida nopeallakin aikataululla ja yhteistyö on monipuolista ja tuotavaa. Toisaalta laaja verkosto ilman hierarkiaa ja selkeää projektikohtaista järjestäytymistä voi myös viedä tehoa pois projektityöskentelystä. Verkoston jäsenet sitoutuvat projekteihin vaihtelevalla intensiteetillä, ja kun kukaan ei selkeästi vastaa organisoimisesta, saattavat projektit jäädä puutteellisiksi tai kokonaan toteuttamatta. Organisoimisen puutteella voi olla myös selkeitä vaikutuksia vastuunjakautumiseen ja sitä kautta tekijöiden resursseihin ja esimerkiksi jaksamiseen. Toisaalta se, että vastuu ei jakaudu

selkeästi tietyille henkilöille näyttäytyy Femsktin toiminnassa myös merkittävänä yhteisvastuuna asioista. Tämä voi osaltaan esimerkiksi madaltaa kynnystä olla mukana toiminnassa. Tätä voidaan myös pitää merkinä yhteisön itseohjautuvuudesta.

Tulosten pohjalta vain suhteellisen pieni osa yhteisön yli 300 jäsenestä osallistuu toimintaan. Olisi kiinnostavaa tietää mitä jäsenet, jotka kuuluvat ryhmään, mutta eivät esimerkiksi ottaneet osaa keskusteluihin tai virtuaalityöpajaan ajattelevat Femsktin toiminnasta. Jää arvailun varaan, minkälainen merkitys Femsktin toiminnalla on heille ja seuraavatko he esimerkiksi sisäisessä Facebook-ryhmässä käytyjä keskusteluja. Tämä voitaisiin helposti toteuttaa aktivoimalla Facebook-ryhmässä ominaisuus, jonka avulla näkee, ketkä seuraavat keskustelua. Olisi myös mielenkiintoista tietää, mitkä ovat ne syyt, jotka rajoittavat osallistujien määrää. Syyt voivat liittyä esimerkiksi aiheiden sisältöön, henkilöiden resursseihin tai omaan käsitykseen olemassa olevasta organisatorakenteesta. Jos näiden jäsenten ajatuksia toiminnasta saataisiin selville, saatettaisiin toimintaan saada mukaan enemmän jollain tasolla aktiivisia toimijoita. Tämä taas puolestaan voisi vaikuttaa siihen, että toiminta näyttäytyisi enemmän sellaisena kuin aktiiviset jäsenet toivoisivat sen olevan. Näin toiminta saattaisi myös olla tekijöilleen palkitsevampaa. Virtuaaliyhteisöissä yksilön inhimillinen pääoma kehittyy virtuaaliyhteisön prosessien kautta yhteisön yhteiseksi sosiaaliseksi ja tietoon liittyväksi pääomaksi, joka määrittelee yhteisön toimintaa ja kestävyyttä (Mukaillen Lipnack & Stamps 2000, Harju 2003). Tämän pohjalta voidaan ajatella, että epäaktiivisten toimijoiden aktivoimisella, voisi olla suurikin merkitys Femsktin toimintaan. Pääoman ”käyttöön ottamisella” voitaisiin virtuaaliyhteisöön saada lisää tietoa, taitoa, työskentelytapoja ja keskinäistä tiedonkulkua verkostoitumisen, verkostojen yhdistämisen ja pysyvien suhteiden luomisen kautta (Lipnack & Stamps, 2000, 82-84). Toisaalta myös jo seurantahetkellä yhteisön keskusteluissa syntyi todella paljon ideoita verrattuna toteuttamisresursseihin. Sen pohjalta voitaisiinkin ajatella, että yhteisön kehittymistarpeet liittyisivät ennen kaikkea uuden työvoiman aktivoimiseen yhteisön sisältä.

Keskusteluiden jatkuvuuden ja seurauksien mittaamisessa pitää ottaa huomioon myös, että vaikka mitään konkreettista ei tapahtuisikaan, voi keskusteluilla olla merkitystä ryhmän toimintaan. Femsktin toiminnalla on yhteisönä monenlaisia merkityksiä, ja jos sen toimintaa tarkastelee symbolisen yhteisyyden kautta, voidaan jaettuina uskomuksia, tunteita ja kokemuksia pitää merkittävässä roolissa (Lehtonen 1990, 24-28). Näin ollen, jos avointa ja päättymätöntä kommunikaatiota pidetään virtuaaliyhteisön toiminnan pohjana (Lipnack & Stamps 2000, 208.), voi keskustelu olla todella suuressa roolissa

yhteisöllisyyden kokemuksessa, vaikka se ei mihinkään johtaisikaan. Se, onko tämä merkitys toiminnan kannalta hyvä vai huono asia, riippuu siitä, mistä näkökulmasta ja toiminnan tarkoitusperästä sitä tarkastelee. Toisaalta pitää myös ymmärtää, että keskusteluiden seuraukset voivat myös näkyä toiminnassa vasta paljon myöhemmin tiedostettuna tai tiedostamatta.

Opinnäytetyöhön liittyvän virtuaalityöpajan aikana yhteisö alkoi omaehtoisesti keskustella toimintansa kehittämisestä sisäisessä Facebook-ryhmässään. On siis nähtävillä, että Femsktin toiminta on tällä hetkellä jonkinlaisessa taitoskohdassa, jossa toiminnan muodosta haluttaisiin tehdä päätöksiä. Työpajan tuloksissa tuli ilmi, että vaikka pieni-muotoinen toiminta on koettu mieluisaksi, liittyvät Femsktin tulevaisuudenkuvat juuri organisoitumiseen ja toiminnan kasvattamiseen. Vaikka toimintaa kehitettäisiin siihen suuntaan, halutaan yhteisön asenne ja matalankynnyksen osallistuminen pitää mukana. Samansuuntaisia ajatuksia näkyi Facebook-ryhmässä käydyssä keskustelussa toiminnan kehittämisestä. Ideoita ja kehitysehdotuksia tuntuisi olevan paljon, mutta jäsenet näkevät, että toteuttavaa jäsenistöä ei tunnu olevan tarpeeksi. Tämä puolestaan voi johtua siitä, että ihmiset eivät sitoudu projekteihin. Facebook-keskustelussakin ehdotetulla mallilla, jossa projekteihin valittaisiin esimerkiksi 2-3 hengen työryhmät ennen toteuttamispäätöstä, voisi ratkaista tätä ongelmaa. Tämä mahdollistaisi myös sen, että näiden sitoutuneiden jäsenten lisäksi toimintaan voisi tulla mukaan matalalla kynnyksellä ja pienemmälläkin työpanoksella. Näin yhteisvastuun määrä olisi entistä suurempi ja resursseja kuluisi yksittäiseltä toimijalta vähemmän.

Tulosten pohjalta toimintaa oli dokumentoitu melko vähän. Dokumentointi luo historiaa, selkärankaa ja näkyvyyttä toiminnalle. Se voi myös selkeyttää toimintaa, toiminnan organisointia ja kehittämistä. Dokumentoinnin puute voi myös estää apurahojen saamista. Jos dokumentoinnille esimerkiksi kehitettäisiin jonkinlainen helppokäyttöinen malli, voitaisiin sen avulla mahdollisesti kehittää toimintaa suhteellisen helposti. Myös tämä opinnäytetyö toimii dokumenttina Femsktin toiminnasta.

Porterin (2004) virtuaaliyhteisöjen määritelmän mukaan virtuaaliyhteisön olemassaolon syy ja pääasiallinen vuorovaikutuksen kohde määrittelee sen tarkoituksen. Tulosten pohjalta Femsktin toiminnalla on ainakin neljänlaista merkitystä sen jäsenille. Nämä merkitykset liittyvät verkostoitumiseen (sisältää vertaistuen), oman taiteellisen työn edistämiseen, Feminististen arvojen ja sarjakuvan edistämiseen ja Femsktin toiminnan edistämiseen. Voidaan siis ajatella, että Femsktin tarkoitus on sekoitus näitä kaikkia

merkityksiä. On mielenkiintoista pohtia, miten toimijoiden erilaiset tarkoitusperät olla toiminnassa mukana, vaikuttavat esimerkiksi toiminnan selkeyteen, organisoitumiseen ja sitä kautta toimijoiden aktiivisuuteen ja resursseihin. Virtuaalityöpajan Swot-analyyssissä toiminnan heikkouksiksi nousi organisoituminen, jäsenten aktiivisuus ja resurssit, yhteisöllisyyden puute, tiedottaminen ja verkkoalusta. Jos toimintaa haluttaisiin kehittää organisoidumpaan suuntaan, voisi olla hyödyllistä jakaa toimintaa selkeästi eri toimintatarkoitusten mukaan. Yksinkertaisimmillaan tämä voisi aloittaa esimerkiksi sopivamman verkkoalustan etsimisellä, joka mahdollistaisi virtuaalikeskustelulle eri teemoja selkeästi erillään toisistaan. Tämänkaltainen erittely toimintatarkoitusten mukaan voisi kehittää myös näitä koettuja heikkouksia toiminnassa.

Liikkuminen reaali maailman ja verkon välillä mahdollistaa todella paljon ja sen tarjoamia mahdollisuuksia voidaan pitää rajattomina. Tiedon kerääminen ja levittäminen on loputon projekti verkossa. Fyysisellä olinpaikalla ja verkoston sisäisillä henkilökohtaisten suhteiden tasolla ei ole merkitystä siihen, voivatko virtuaaliyhteisön jäsenet osallistua yhteisen asian kehittelyyn (Hautamäki, 2005, 9-10). Tuloksissa nousi kuitenkin esille, että myös fyysisillä tapaamisilla on merkitystä jäsenille. Tämä näkyi esimerkiksi virtuaalityöpajan vastauksissa jossa aikajanan kaikissa kohdissa oli vastauksia fyysiseen kohtaamiseen ja jopa fyysiseen toimitilaan liittyen. Virtuaalityöpajassa tuloksissa nousi esille myös yhteisöllisyyden puute. Tämän pohjalta voidaan pohtia sitä, miten esimerkiksi yhteisöllisyyden toteutuminen koetaan Femsktin kaltaisessa virtuaaliyhteisössä. Tuloksista voisi jollain tasolla päätellä, että yhteisön virtuaalinen keskustelu ei ole toivotunmukaista tai sitä ei ole tarpeeksi. Toisaalta virtuaalityöpajan tuloksissa Femsktin yhdeksi parhaaksi puoleksi nousi matalankynnyksen viestittely verkossa. Lisäksi virtuaalisuudella nähtiin olevan vaikutusta myös verkostoitumiseen ja toiminnan saavutettavuuteen ja levittäytyneisyyteen.

Virtuaaliyhteisön parissa toimiville tuottajille ja muille toimijoille, varsinkin niille, joille virtuaaliyhteisö tai siellä toimiminen ei ole tuttua, opinnäytetyö tarjoaa kuvauksen siitä, mitä odottaa, kun toimii tämänkaltaisen virtuaaliyhteisön kanssa. Mielenkiintoista olisi jatkaa tutkimusta eteenpäin ja selvittää minkälaiseen rooliin tuottaja voisi asettautua tällaisessa osittain itseohjautuvassa, matalahierarkkisessa sekä epäorganisoidussakin yhteisössä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli virtuaaliyhteisön toiminnan ja tavoitteiden kuvaamisen avulla luoda tietoa niin Femsktille kuin muillekin virtuaaliyhteisöille ja niiden parissa

toimiville tuottajille ja muille toimijoille. Opinnäytteessä onnistuttiin mielestäni luomaan toiminnan kuvaus Femsktistä virtuaaliyhteisönä. Uskon, että opinnäytetyöstä voi olla apua, kun Femskt kehittää toimintaansa. Työn tulokset jäivät kuitenkin osittain melko yleiselle tasolle. Esimerkiksi osallistuvan havainnoinnin kohdalla aineistonkerääminen olisi voinut olla strukturoidumpaa. Näin olisi voitu saada tarkempia kuvauksia toiminnasta ja sen tärkeimmistä ominaisuuksista. Tämä olisi saattanut tarkentaa tuloksia ja mahdollistanut hyödyllisten ja haitallisten toimintatapojen tunnistamista. Lisäksi virtuaalityöpajan tulokset ovat yhteisön kokoon verrattain melko pieni otanta. Sen voi kuitenkin ajatella kertovan jotain siitä, miten pieni joukko aktiivisia toimijoita yhteisössä toimii. Toisaalta työpaja oli auki myös suhteellisen vähän aikaa, eikä se välttämättä saavuttanut osaa jäsenistä. Toimisin toisin pidentämällä virtuaalityöpajan aukioloaikaa ja kohdentamalla sitä selkeästi kaikille Femsktin toimijoille johdattelemalla myös Facebook-ryhmän epäaktiivista enemmistöä osallistumaan työpajaan. Virtuaaliyhteisön toiminnan kartoittamisen tueksi olisi myös ollut mielenkiintoista tutkia kaikkia Femsktin käyttämiä verkkoalustoja ja esimerkiksi sitä, miten tieto niiden välillä liikkuu ja minkälaisessa roolissa ne ovat toiminnan kannalta. Olisi myös mielenkiintoista jatkaa tutkimusta viemällä opinnäytetyössä osoitettuja kehityskohteita jatkokehittelyyn ja käytäntöön.

Lähteet

Feministinen Sarjakuvatoiminta <Femskt.com> (28.2.2017)

Fetterman David M. 2010. Ethnography – Step-by-Step. SAGE Publications Inc.

Hakala, Salli & Vesa, Juho 2013. Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Laaksonen, Salla Maria, Matikainen, Janne & Tikka, Minttu: Otteita Verkosta - Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino.

Halonen, Katri 2011. Kulttuuri Katalysoi - Megatrendien tähtäminen kulttuurituotannon kenttään. Tuottaja 2020. [verkkodokumentti] Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kulttuuri ja luova ala. Saatavuus <http://tuottaja2020.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/2_Kulttuuri_katalysoi_Halonen_WEB.pdf> (10.2.2017)

Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla - Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura, Dark Oy.

Hautamäki, Antti 2005. Poliittikan paluu. Hautamäki, Antti, Lehtonen, Tommi, Sihvola, Juha, Tuomi, Ilkka, Vaaranen, Heli, Veijola, Soile: Yhteisöllisyyden Paluu. Helsinki: Gaudeamus.

Hintikka, Kari. A 2011. Sosiaalinen media – yhteisö vai verkosto? Kangaspunta, Seppo: Yksilöllinen yhteisöllisyys – Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Tammi.

Jyväskylän Yliopisto, Koppa 2015. Etnografinen tutkimus. saatavuus <<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tutkimusstrategiat/etnografinen-tutkimus>> (10.3.2017)

Kangaspunta, Seppo 2011. Traditionaalista yhteisöstä verkkoyhteisyyteen. Kangaspunta, Seppo: Yksilöllinen yhteisöllisyys – Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kananen, Jorma 2014. Netnografia – Verkkoyhteisöjen tutkiminen opinnäytetyönä. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Lehtonen, Heikki 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.

Lipnack, Jessica & Stamps, Jeffrey 2000. Virtual Teams – People Working Across Boundaries with Technology. New York: John Wiley & Sons.

Mäkinen, Maarit 2011. Paikallisuuden uudet merkitykset yhteisöjen innovaatioverkostoissa. Kangaspunta, Seppo: Yksilöllinen yhteisöllisyys – Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Porter, Constance Elise 2004. A Typology of Virtual Communities: A Multi-Disciplinary Foundation for Future Research. *Journal Of Computer-Mediated Communication*. Volume 10, Issue 1.

Ridings, Catherine M. & Gefen, David 2004. Virtual Community Attraction: Why People Hang Out Online. *Journal Of Computer-Mediated Communication*. Volume 10, Issue 1.

Facebook-keskustelujen havainnointirunko

PVM	AIHE/SISÄLTÖ	TEEMA	SEURAUS	ALOITTAJA	OSALLISTUJAT
5.1.17		Tiedon jakaminen			
9.1.17		Tiedon jakaminen			
9.1.17		Tiedon jakaminen			
20.1.17		Tiedon jakaminen			
22.1.17		Tiedon jakaminen			
25.1.17		Tiedon jakaminen			
30.1.17		Tiedon jakaminen			
31.1.17		Tiedon jakaminen			
3.2.17		Tiedon jakaminen			
3.2.17		Tiedon jakaminen			
9.2.17		Tiedon jakaminen			
9.2.17		Tiedon jakaminen			
10.2.17		Tiedon jakaminen			
12.2.17		Tiedon jakaminen			
13.2.17		Tiedon jakaminen			
14.2.17		Tiedon jakaminen			
14.2.17		Tiedon jakaminen			
16.2.17		Tiedon jakaminen			
20.2.17		Tiedon jakaminen			
21.2.17		Tiedon jakaminen			
22.2.17		Tiedon jakaminen			
25.2.17		Tiedon jakaminen			
27.2.17		Tiedon jakaminen			
27.2.17		Tiedon jakaminen			
27.2.17		Tiedon jakaminen			
2.1.17		Organisointuminen			
4.1.17		Organisointuminen			
5.1.17		Organisointuminen			
5.1.17		Organisointuminen			
6.1.17		Organisointuminen			
9.1.17		Organisointuminen			
11.1.17		Organisointuminen			
18.1.17		Organisointuminen			
20.1.17		Organisointuminen			
21.1.17		Organisointuminen			
22.1.17		Organisointuminen			
27.1.17		Organisointuminen			
2.2.17		Organisointuminen			
4.2.17		Organisointuminen			
6.2.17		Organisointuminen			
10.2.17		Organisointuminen			
14.2.17		Organisointuminen			
14.2.17		Organisointuminen			
16.2.17		Organisointuminen			
19.2.17		Organisointuminen			
23.2.17		Organisointuminen			
7.1.17		Vertaistuki			
10.2.17		Vertaistuki			
12.2.17		Vertaistuki			
14.2.17		Vertaistuki			
25.2.17		Vertaistuki			
27.2.17		Vertaistuki			

Virtuaalityöpajan runko

TERVETULOA FEMSKTILLE SUUNNATTUUN VERKKOTYÖPAJAAN!

TYÖPAJASSA ON KAKSI VAIHETTA. ENSIMMÄISESSÄ VAIHEESSA TÄYTETÄÄN FEMSKTIN TOIMINTAA KOSKEVA SWOT-TAULUKKO. TOISESSA KOHDASSA TÄYDENNETÄÄN FEMKSTIIN LIITTYVÄÄ AIKAJANAA.

VOIT OSALLISTUA NIMELLÄ TAI NIMIMERKILLÄ. VASTAUKSET NÄKYVÄT MYÖS MUILLE TYÖPAJAAN OSALLISTUVILLE, JOTEN INSPIROIDU VAPAASTI MYÖS MUIDEN VASTAUKSISTA!

TYÖPAJA ON AUKI MA 24.4.-KE 26.4.2017 (KE KLO 00:00 ASTI)

KIITOS OSALLISTUMISESTA!

1. KIRJOITA TÄHÄN NIMESI TAI NIMIMERKKI (EI TARVITSE LAITTA MUIHIN KOHTIIN)

Lisää tekstiä klikkaamalla

SWOT -ANALYYSIN OHJEET

SWOT-ANALYYSI (STRENGTHS, WEAKNESSES, OPPORTUNITIES, THREATS) ON TOIMINNAN KARTOITTAMISEKSI JA KEHITTÄMISEN TUEKSI KÄYTETTÄVÄ NELIKENTTÄMENETELMÄ.

NELIKENTÄSSÄ OLEVAT VAHVUUDET JA HEIKKOUEDET LIITTYVÄT FEMSKTIN SISÄISEEN TOIMINTAAN. MAHDOLLISUUDET JA UHAT LIITTYVÄT FEMSKTIN ULKOISEEN TOIMINTAYMPÄRISTÖÖN.

- SISÄISET VAHVUUDET
- SISÄISET HEIKKOUEDET
- ULKOISET MAHDOLLISUUDET
- ULKOISET UHAT

VASTAA SEURAAVALLA SIVULLA OLEVAN TAULUKON KOHTIIN MIELEESI TULEVILLA ASIOILLA. VASTAA LYHYEHKÖSTI.

MITKÄ OVAT FEMSKTIN TOIMINNAN VAHVUUDET, HEIKKOUEDET, MAHDOLLISUUDET JA UHAT?	
VAHVUUDET (SISÄINEN TOIMINTA)	HEIKKOUEDET (SISÄINEN TOIMINTA)
MAHDOLLISUUDET (ULKOINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ)	UHAT (ULKOINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ)

AIKAJANAN OHJEET

SEURAAVALLA SIVULLA ON FEMKSTIN TOIMINTAAN LIITTYVÄ AIKAJANA. AIKAJANASSA ON KOHDAT ENNEN, NYT JA VUONNA 2025. VASTAA LYHYEHKÖSTI KYSYMYKSIIN JANAN ALLA OLEVAAN TEKSTILAATIKKON. VOIT KIRJOITTA VASTAUKSESI EDELLISEN VASTAUKSEN PERÄÄN.

ENNEN	NYT	VUONNA 2025
MITKÄ OLIVAT FEMKSTIN TOIMINNAN PARHAAT PUOLET ENNEN?	MITKÄ OVAT FEMKSTIN TOIMINNAN PARHAAT PUOLET NYT?	MILTÄ TOIVOISIT FEMKSTIN TOIMINNAN NÄYTTÄVÄN VUONNA 2025?